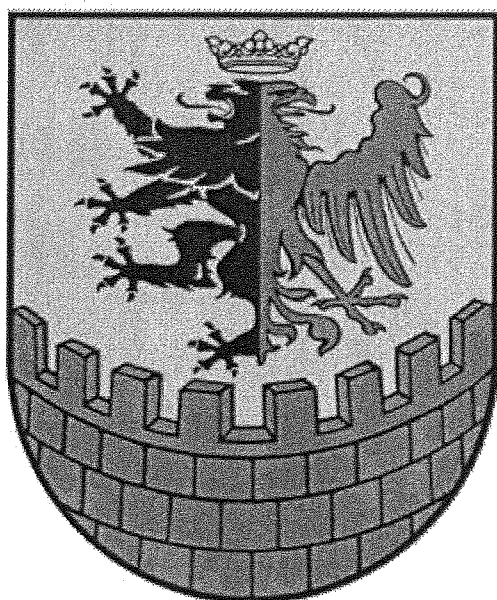

Załącznik
do uchwały Nr 98/XV/16
Rady Powiatu Bydgoskiego
z dnia 28 stycznia 2016r.

Strategia zrównoważonego rozwoju Powiatu Bydgoskiego na lata 2008-2015

Aktualizacja do 31 grudnia 2016 roku

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	5
II. PODSTAWOWE INFORMACJE O POWIECIE.....	8
III. STRATEGICZNY KIERUNEK ROZWOJU POWIATU	46
IV. CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA ROZWÓJ POWIATU.....	51
V. PLAN OPERACYJNY STRATEGII	58
VI. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII.....	67
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	76

I. WSTĘP

1. Przesłanki aktualizacji Strategii Rozwoju Zrównoważonego Powiatu Bydgoskiego

W dniu 29 stycznia 2001 roku Rada Powiatu Bydgoskiego przyjęła do realizacji „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego”, która określiła cele strategiczne rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu oraz wyznaczyła działania, których realizacja miała te cele urzeczywistnić. Dokument ten był efektem pracy dużego zespołu ludzkiego, który w wyniku wielu debat i dyskusji wytyczył kierunki rozwoju powiatu. Przyjęto założenie, że strategia rozwoju będzie realizowana tak długo, jak ustalone cele i priorytety zachowają aktualność. Postanowiono także, że strategia będzie aktualizowana w miarę potrzeb, wraz ze zmieniającym się otoczeniem zewnętrznym i wewnętrznym powiatu bydgoskiego. Strategia została po raz pierwszy zaktualizowana w roku 2008 (uchwała nr 137/XXI/08 Rady Powiatu Bydgoskiego z dnia 26 czerwca 2008 roku). Uznano, że cele powiatu w porównaniu ze strategią z roku 2001 są nadal aktualne, a jako horyzont czasowy przyjęto rok 2015, czyli rok, do którego planowano wydatkować fundusze unijne z aktualnej wtedy perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013.

Fundusze unijne były kluczowym czynnikiem rozwoju Powiatu Bydgoskiego w latach 2008-2015. Wykorzystując je realizowano zapisane w strategii rozwoju zadania. Głównie dotyczyły one zapisanego w strategii ładu społecznego i przestrzennego. Rozwinięto system komunikacyjny powiatu oraz wsparto realizację zadań z zakresu edukacji zawodowej. Poprawa stanu infrastruktury, która była wynikiem tych inwestycji sprawiła, że poziom i wygoda życia mieszkańców wzrosły. W latach 2008-2015 istotnie zmieniło się otoczenie zewnętrzne Powiatu Bydgoskiego. Dzięki wykorzystaniu środków unijnych nastąpiły zmiany w sferze zarówno publicznej jak i prywatnej, które bezpośrednio rzutują na jakość życia mieszkańców powiatu. Spośród projektów realizowanych przez inne jednostki w szczególności należy wymienić gminne inwestycje w gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami czy drogi lokalne, gdyż są one najistotniejsze dla mieszkańców powiatu. Nowym czynnikiem dla rozwoju Powiatu Bydgoskiego jest podpisanie w 2014 roku porozumienie w sprawie realizacji *Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego*. Będzie to jedna z możliwości finansowania inwestycji dla realizacji celów zapisanych w strategii rozwoju. Omówiona zmiana najważniejszych czynników wpływających na rozwój powiatu, przemawia za zasadnością aktualizacji obowiązującej strategii rozwoju powiatu.

Realizacja Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego oznacza zapewnienie **rozwoju zrównoważonego**, który w praktyce wiąże się z integracją pięciu sfer:

- ładu ekologicznego,
- ładu gospodarczego,
- ładu społecznego,
- ładu przestrzennego,
- sfery zarządzania.

Przyjęty kierunek rozwoju, sformułowany bardzo szeroko, nadal zachowuje aktualność. Mimo zmieniającej się rzeczywistości i zmianie czynników wpływających na rozwój jest on uniwersalny i należy dążyć do jego realizacji. Nie zmienia tego trwający proces integracji europejskiej.

Należy podkreślić, że istotny wpływ na możliwości inwestowania w rozwój powiatu jest wykorzystanie funduszy unijnych. W ostatnich siedmiu latach, przy ich wykorzystaniu zostało zrealizowanych wiele inwestycji rozwojowych w powiecie bydgoskim. Trwająca już perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2014-2020 przynosi pewne zmiany w funkcjonowaniu funduszy i możliwościach ich wykorzystania. Nie wszystkie zasady są w tej chwili znane, a tylko jasne i zrozumiałe przepisy pozwolą na dokładne określenie możliwych do zrealizowania priorytetów rozwoju powiatu. Nowa perspektywa finansowa (planowe wykorzystanie środków do 2023 roku) inaczej rozkłada ciężar pomocy na poszczególne sfery rozwoju społeczno-gospodarczego. Uwarunkowania te należy wziąć pod uwagę planując rozwój jednostki. Mimo, że Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 został przyjęty, do tej pory nieznane są szczegółowe zasady ubiegania się o środki z dotacji. Ponadto nie została przyjęta strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, czyli ważnego dla Powiatu Bydgoskiego instrumentu wydatkowania środków europejskich. Strategia rozwoju powiatu powinna do niej bezpośrednio nawiązywać. Ponadto nie zakończyły się jeszcze prace nad *Studium zrównoważonego rozwoju systemów transportowych miast Bydgoszczy i Torunia oraz powiatów bydgoskiego i toruńskiego*, które będzie wzięte pod uwagę przy pracach planistycznych dotyczących rozwoju komunikacji w Powiecie Bydgoskim. Z tych powodów niniejsza aktualizacja obejmuje rok 2016. Dzięki temu zostanie zachowana ciągłość planowania strategicznego w powiecie. Działanie takie świadczy z jednej strony o chęci kontynuowania przyjętej polityki rozwoju, a z drugiej o przykładaniu wagi do zapewnienia aktualności i adekwatności celów polityki rozwoju lokalnego w zmieniającym się otoczeniu. Przyjęte rozwiązanie zapewnia także weryfikację przyjętych celów rozwoju i potwierdzenie ich zasadności. Po opublikowaniu, w roku 2016, najważniejszych dokumentów które będą warunkowały możliwości inwestowania w rozwój powiatu zostanie dokonana kolejna aktualizacja Strategii Rozwoju Powiatu Bydgoskiego w dłuższym horyzoncie czasowym.

2. Metody prac aktualizacyjnych

Przy realizacji prac aktualizacyjnych Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego, w ramach warsztatów Wydziału Rozwoju i Funduszy Europejskich, wykorzystano metodę obserwacji, metodę intuicyjną i analizę krytyczną. Wychodząc naprzeciw potrzebom, jak również kierując się zasadami planowania strategicznego, a w szczególności uwzględniając fakt, iż Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego w większym stopniu daje odpowiedź na pytanie jak wykorzystać wszystkie zasoby powiatu bydgoskiego, dokonano następujących prac aktualizacyjnych:

1. ponownej analizy czynników wpływających na rozwój powiatu, z uwzględnieniem zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych,
2. zaktualizowano dane statystyczne dotyczące bieżącej sytuacji w powiecie bydgoskim,
3. dokonano ponownej analizy silnych i słabych stron Powiatu Bydgoskiego oraz szans i zagrożeń w jego rozwoju,

4. dokonano weryfikacji i analizy celów rozwoju powiatu bydgoskiego i potwierdzono ich zasadność. Przyjęte cele rozwoju porównano z celami określonymi na szczeblu wojewódzkim i krajowym stwierdzając ich zbieżność,
5. przy formułowaniu celów i zadań rozwoju powiatu uwzględniono nową perspektywę finansową Unii Europejskiej.

Podstawą aktualizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego jest kontynuowanie przyjętych celów strategicznych. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego jest programem działania stanowiącym podstawę do efektywnego zarządzania powiatem. Strategia ma pełnić funkcję informacyjną i promocyjną – powinna informować o kierunkach rozwoju powiatu, walorach środowiska przyrodniczego, gospodarczego i kulturalnego powiatu.

Zadaniem metodycznym w aktualizowaniu Strategii było zawarcie w niej celów i priorytetów określonych w dokumentach na poziomie wojewódzkim i krajowym. W ten sposób Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego staje się dokumentem uniwersalnym i pomocniczym przy ubieganiu się o dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez powiat. Nie zaplanowano zmiany roli zarządzania realizacją Strategii oraz monitoringu w oparciu o zestaw właściwych wskaźników. Zgodnie z zasadą programowania rozwoju i komplementarności polityk rozwoju regionalnego i lokalnego, aktualizacja Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego jest zbieżna z układem celów i priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Monitorowanie procesu wdrożeniowego Strategii będzie dokonywane na podstawie określonych wskaźników realizacji celów szczegółowych i programów operacyjnych oraz ogólnych wskaźników rozwoju powiatu w pięciu sferach: ekologicznej, gospodarczej, społecznej, przestrzennej oraz zarządzania. Wyniki oceny będą podstawą dla samorządu powiatu do wprowadzania ewentualnych zmian i dalszej aktualizacji Strategii.

II. PODSTAWOWE INFORMACJE O POWIECIE

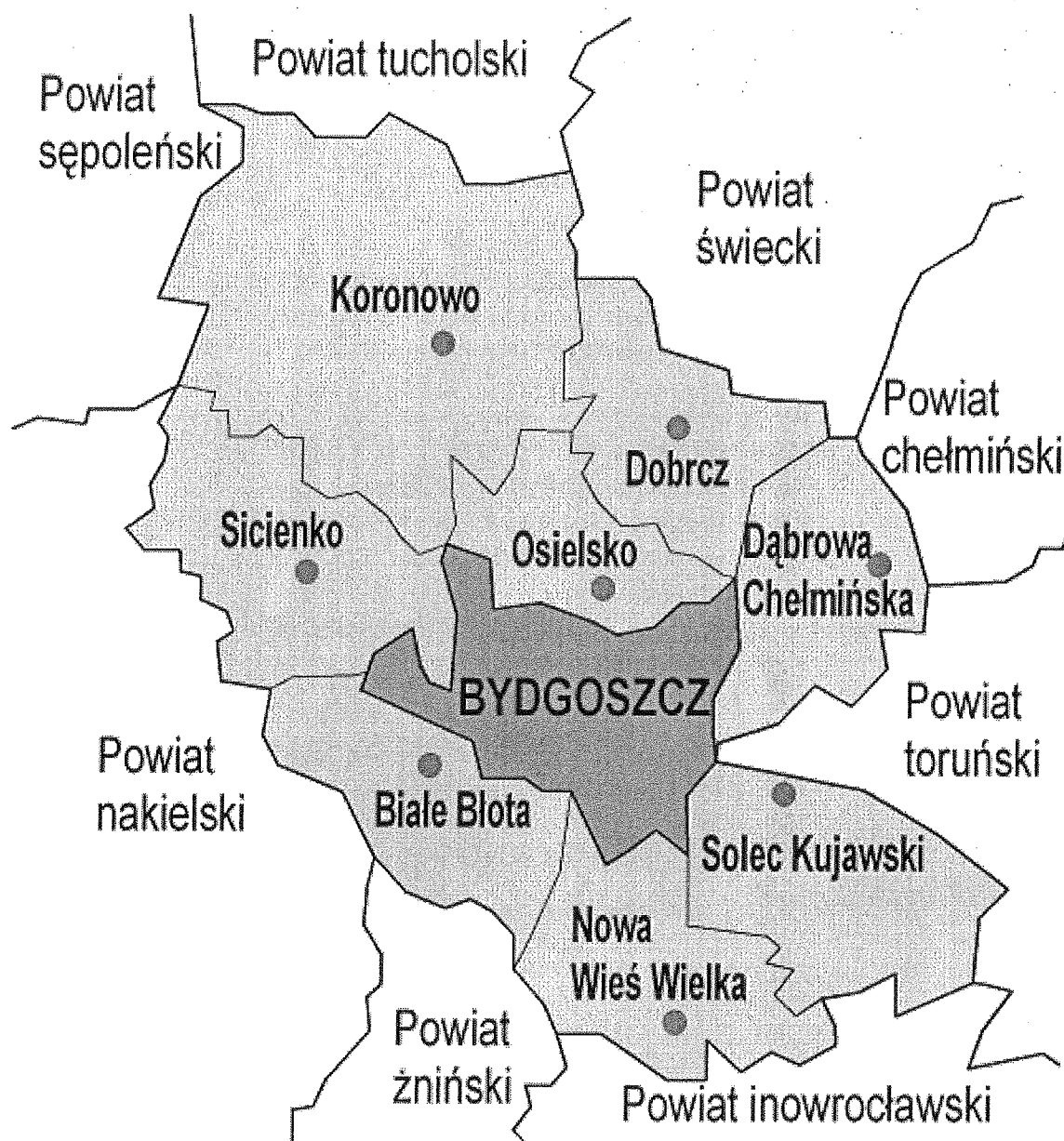
1. Ogólna charakterystyka powiatu

Powiat bydgoski usytuowany jest w środkowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, zajmuje 7,8% jego powierzchni, a zamieszkuje go obecnie ok. 111 734 mieszkańców¹. Z powiatem bydgoskim graniczą powiaty: chełmiński, inowrocławski, nakielski, toruński, tucholski, świecki, zniński. Tworzą go gminy: Białe Błota, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko oraz Solec Kujawski, obejmując łącznie 124 sołectwa. Siedziba Starostwa znajduje się w Bydgoszczy. W powiecie bydgoskim status miasta posiadają: Koronowo i Solec Kujawski. Sieć osadniczą powiatu tworzą przede wszystkim wsie w liczbie 215, w tym kilka bardzo dużych, np. Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko. Osady wiejskie, leżące w strefie podmiejskiej Bydgoszczy, pełnią funkcje pozarolnicze (mieszkalnictwo, usługi, handel), a przede wszystkim spełniają rolę rekreacyjno-wypoczynkową i turystyczną.

Powiat bydgoski ma bardzo dogodne położenie komunikacyjne. W stolicy regionu krzyżują się ważne linie kolejowe, drogi międzynarodowe i krajowe. Bydgoszcz jest też jednym z największych w Polsce węzłów żeglugi śródlądowej, a znajdujące się w południowej części miasta lotnisko cywilne uzyskało na początku 1999 roku status międzynarodowego portu lotniczego. Przez teren powiatu przebiegają drogi łączące: Szczecin z Warszawą, Trójmiasto z Poznaniem, Koszalin z Łodzią. Znaczącą rolę odgrywa południowa obwodnica Bydgoszczy, od Pawłówka do Wypalenisk - Makowisk, przecinająca drogi w kierunku Nakła (przez Potulice), Szubina, Inowrocławia. Zakładane w dalszej przyszłości zamknięcie obwodnicy wokół Bydgoszczy znajdzie się w całości na terenie powiatu bydgoskiego. Istotne znaczenie mają też drogi z Bydgoszczy do Dąbrowy Chełmińskiej, Mroczy, Koronowa (przez Bożenkowo), szosa nr 243 z Fordonu przez Włoki, Kotomierz, Koronowo do Mroczy. Trzy kilkukilometrowe odcinki dróg szybkiego ruchu prowadzą z Bydgoszczy: na północną skarpę myślecińską, do skrzyżowania z obwodnicą południową w Stryżku. Przez powiat bydgoski prowadzić też będą dwie spośród planowanych dróg ekspresowych, a mianowicie nr 5 i nr 10. Siedziba władz powiatu - miasto Bydgoszcz - należy do największych węzłów kolejowych w kraju. Przez jego teren wiodą linie kolejowe: z Trójmiasta do Poznania i Łodzi, z Warszawy do Szczecina, fragment tzw. "magistrali węglowej" przez Emilianowo z jej stacjami węzłowymi w Maksymilianowie i Nowej Wsi Wielkiej. Na terenie powiatu bydgoskiego istnieje maszt telewizyjno - radiowy w Trzeciewcu (320 m wysokości). Ponadto pod Solcem Kujawskim wybudowano maszt nadajnika I Programu Polskiego Radia - o zasięgu ponad europejskim (330 i 289 m wysokości).

¹Dane GUS.

Rysunek 1. Powiat bydgoski

Na terenie powiatu bydgoskiego istnieje kilka akwenów wodnych, na których można uprawiać żeglarstwo lub windsurfing. Najważniejsze z nich to: Zalew Koronowski na terenie Gminy Koronowo oraz Jezioro Jezuićkie na terenie Gminy Nowa Wieś Wielka.

Wiele atrakcji na akwenach powiatu czeka także na amatorów wędkarstwa, a największe łowiska, które szczytują się takimi gatunkami ryb jak: sum, sandacz, szczupak, okoń, węgorz, leszcz, lin, płoć, karp, amur, karaś to:

- Jezioro Kusowo oraz Jezioro Borówno w gminie Dobrcz,
- Jezioro Jezuickie w gminie Nowa Wieś Wielka,
- Zalew Koronowski w gminie Koronowo,
- Rynny Jezior Byszewskich, Jezioro Słupowskie oraz Jeziora Wierzchucińskie w gminie Sicienko.

Na obszarze powiatu bydgoskiego znajduje się wiele zabytków, które przyciągają turystów z kraju i zagranicy, a do najciekawszych można zaliczyć:

- zespół pocysterski, gotycki kościół pw. św. Andrzeja, pochodzący z XIX wieku budynek Koronowskiego ratusza w Koronowie,
- kościół parafialny „Sanktuarium Maryjne” w Byszewie,
- pochodzący z 1933 r. dworek Leona Wyczółkowskiego w Gościeradzu,
- drewniany kościół pw. św. Marii Magdaleny z XVII w., wiadukt kolejowy w Buszkowie koło Koronowa,
- muzeum rolnictwa przy Zespole Szkół Agro-Ekonomicznych w Karolewie,
- kościół pw. św. Kazimierza w Kruszynie,
- pałacyk myśliwski w Brzozie Bydgoskiej,
- kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny z połowy XIX w. w Kozieńcu.

2. Analiza stanu obecnego

2. 1. Środowisko naturalne i kulturowe – stan, zagrożenia, formy ochrony

2.1.1. Zasoby wodne

Na terenie Powiatu występuje zróżnicowany i rozbudowany system wód powierzchniowych, na który składają się:

- naturalne ciek wodne - rzeki : Wisła, Brda, Noteć , Krówka, Kotomierzycza, Struga Młyńska,
- naturalne zbiorniki wodne – jeziora:

Słupowskie – pow. 119,9 ha, max. głęb. 34,4 m,

Wierzchucińskie Małe – pow. 52,3 ha, max. głęb. 12,7 m,

Wierzchucińskie Duże – pow. 49,2 ha, max. głęb. 25,0 m,

Jezuickie – pow. 146,7 ha, max. głęb. 10,6 m,

Borówno – pow. 43,8 ha, max. głęb. 13,1 m,

Kusowo – pow. 44,0 ha, max. głęb. 9,2 m,

Dobrcz – pow. 30,2 ha, max. głęb. 6,3 m,

Łańcuch Jezior Byszewskich : Studzienne – pow. 26,7 ha, max. głęb. 22,5 m,

Długie – pow. 42,3 ha, max. głęb. 29,5 m,

Krzywe – pow. 26,0 ha, max. głęb. 21,3 m,

Krosna – pow. 10,6 ha, max. głęb. 23,0 m,

- kanały – Bydgoski, Notecki, Nowy Kanał Notecki, Kanał Zielona Struga, Kanał Chrościański, Struga – Kanał Augustowski,
- sztuczne zbiorniki wodne – Zalew Koronowski, Kanał Lateralny, jezioro zaporowe na rzece Brdzie w Bożenkowie,
- bogaty system rowów melioracyjnych.

Elementy te wzajemnie ze sobą powiązane, wraz z dużymi kompleksami łąkowymi i leśnymi – tworzą bogatą podstawę ekologiczną Powiatu. Ważnym problemem jest stan czystości wód powierzchniowych. W zdecydowanej większości wody w rzekach na terenie Powiatu charakteryzują się III i IV klasą czystości, co czyni je w ograniczonym stopniu przydatnymi dla rozwoju turystyki, rekreacji i wykorzystania dla potrzeb pitno – gospodarczych. O zaliczeniu tych wód do w/w klas czystości zdecydowały takie parametry jak: odczyn pH, niskie natlenienie, zawartość związków azotu, liczba bakterii, węgiel organiczny.

Wyłącznie w Kanale Bydgoskim wody są zaliczane do V klasy czystości z uwagi na ich wskaźniki tlenowe, biogenne, mikrobiologiczne i zasolenie co spowodowane jest wieloletnim odprowadzaniem do Kanału oczyszczonych ścieków z komunalnych oczyszczalni Osowa Góra, Wojnowo i Białych Błot poprzez Strugę Młyńską.

Podobnie kształtuje się jakość wód w jeziorach. Przeważają wody o III klasie czystości, z wyjątkiem jez. Wierzchucińskiego Dużego, którego wody należą do II klasy czystości. Natomiast wody w jez. Dobrcz są pozaklasowe. O jakości wody w jeziorach decydują przede wszystkim takie parametry jak: zawartość trudno rozkładalnej materii organicznej mierzona wskaźnikiem CHZT-Cr, zawartość związków azotu, fosforu, chlorofilu „a”.

Na terenie Powiatu Bydgoskiego występują bogate zasoby wód podziemnych, zalegające głównie w obrębie utworów czwartorzędowych. W przeważającej części Powiatu wody podziemne o charakterze użytkowym, eksploatowane przez wodociągi ogólnowiejskie i zakładowe, zalegają w postaci śródglinowego poziomu wodonośnego, w przedziale głębokości 40 – 60 m ppt. Tylko lokalnie jest eksploatowany poziom wód trzeciorzędowych, którego strop występujący na głębokości ponad 80 m. / Gmina Osielsko i Koronowo. Obszary o dużych zasobach wód podziemnych zostały na terenie Polski wydzielone w formie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, podlegających specjalnej ochronie.

Część Gminy Koronowo i Sicienko obejmuje Zbiornik Międzymorenowy Byszewo - nr 132 obejmujący wody czwartorzędowe, zaś południowa część Gminy Osielsko i wschodnia

Gminy Sicienko jest położona w obrębie Subzbiornika Bydgoszczy nr 140, wydzielonego dla wód trzeciorzędowych. Natomiast w podłożu geologicznym południowej część gminy Białe Błota oraz Gminy Nowej Wsi Wielkiej zalegają wody czwartorzędowe objęte Zbiornikiem Pradolina Toruń – Eberswalde nr 138.

Pod względem jakościowym wody zalegające w utworach czwartorzędowych, jak i trzeciorzędowych charakteryzują się podwyższoną zawartością związków żelaza i manganu, co jest cechą naturalną tych wód wynikającą z przemian hydrogeochemicznych zachodzących w obrębie utworów zawodnionych. Dla potrzeb pitnych wody podziemne wymagają prostego uzdatnienia – odżelazienia i odmanganienia. Lokalnie w wody w utworach trzeciorzędowych występują podwyższone ilości amoniaku, co jest spowodowane reakcjami chemicznymi zachodzącymi w osadach węgla brunatnego, zalegającymi w obrębie serii osadów zawodnionych.

2.1.2. Powietrze atmosferyczne

Stan czystości powietrza na terenie Powiatu jest w przeważającej większości dobry, choć w dużym stopniu zależy od bliskości znaczących kompleksów zabudowy. Wynika to z faktu, iż przeważająca większość zanieczyszczeń wiąże się z tzw. „niską emisją” czyli pochodzi z palenisk domowych oraz obiektów użyteczności publicznej i zakładów pracy, wykorzystujących tradycyjne źródła energii. Uciążliwość tych obiektów ma charakter lokalny, a poprawa stanu jest możliwa dzięki stosowaniu paliw proekologicznych. Teren Powiatu w zależności od kierunków wiatru znajduje się w zasięgu oddziaływania Bydgoszczy i Nakła, jednak miasta te nie mają większego wpływu na jakość powietrza na analizowanym terenie. Wiąże się to m.in. z brakiem poważniejszych emitorów zanieczyszczeń na terenie Powiatu oraz zmniejszającymi się uciążliwościami ośrodków przemysłowych. Pogarszanie się tej sytuacji ma charakter sezonowy – w okresie jesienno – zimowym (z uwagi na konieczność ogrzewania mieszkań i obiektów produkcyjnych i innych) poziom zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery wzrasta.

2.1.3. Gleby i gospodarka odpadami

Gleby występujące na terenie Powiatu Bydgoskiego to głównie gleby bielcowe wytworzone na utworach piaszczystych (zwłaszcza w części południowej powiatu) oraz gleby brunatnozieme (w części północnej powiatu, zwłaszcza gminy Dobrcz, Koronowo i Sicienko).

Na obszarach wysoczyznowych dominują gleby spoiste (zwięzłe) o wysokiej klasie bonitacji – III i IV (Gmina Dobrcz, Koronowo i Sicienko). Na obszarach równin sandrowych (gmina Koronowo) i tarasów Pradoliny Toruńsko - Eberswaldzkiej (Gmina Solec Kujawski, Białe Błota i Nowa Wieś Wielka) gleby piaszczyste o niskiej klasie bonitacyjnej – V i VI są w przeważającej części porośnięte kompleksami leśnymi, zaś w dolinach rzecznych dominują gleby organiczne – mady, gytie oraz torfy.

Stan czystości gleb na przestrzeniach rolniczo – leśnych jest zadowalający. Dotychczas nie stwierdzono ich skażenia metalami ciężkimi, ani wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi (WWA). Poszczególne pierwiastki w glebie występują w ilościach naturalnych.

W 2014 roku wytworzonych zostało na terenie powiatu bydgoskiego 33,9 tys. ton odpadów z czego 2,8 tys. ton zostało poddane odzyskowi, stanowiło to 8,3% odpadów

wytworzonych w ciągu roku. Na jednego mieszkańca przypadało 226,5 kg odpadów zmieszanych w ciągu roku.

Na obszarze powiatu nie ma czynnych wysypisk komunalnych, a zamknięte składowiska poddawane są pracom rekultywacyjnym.

Zgodnie z *Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012- 2017 z perspektywą na lata 2018-2023* gminy powiatu bydgoskiego należą do 5-tego Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi. Wskazanymi instalacjami regionalnymi odbierającymi i składującymi odpady są:

- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych CORIMP, składowisko Bydgoszcz CORIMP;
- Międzygminny Kompleks Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. o.o.;
- Remondis Bydgoszcz Sp. z o.o.;
- Przedsiębiorstwo Usług Gminnych Sp. z o.o. Giebnia (gmina Pakość), składowisko Giebnia;
- USKOM ŻNIN Sp. z o.o. (gmina Żnin), składowisko Wawrzynki;
- Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej EKOSKŁAD Sp. z o.o. (gmina Aleksandrów Kujawski), składowisko Służewo.

2.1.4. Ochrona przyrody i krajobrazu.

Powiat Bydgoski jest stosunkowo **bogaty w wartościowe zespoły przyrodnicze**. W przeważającej części są to duże kompleksy leśne, ale także łąki, szuwary, łozowiska, grupy drzew i pojedyncze drzewa czy głązy narzutowe.

Zasoby te są w różnym stopniu chronione – występują zarówno wieloprzestrzenne formy ochrony krajobrazu (w tym Parki Krajobrazowe – np. Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Wisły, będący elementem Zespołu Nadwiślańskich Parków Krajobrazowych i Obszaru Chronionego Krajobrazu związane ze znacznie szerszymi kompleksami jezior i dolinami rzek), jak i indywidualne **formy ochrony przyrody** (pomniki przyrody). Ustanowiono także szereg rezerwatów przyrody – jak np. Wielka Kępa Ostromecka, Las Mariański czy Linje. Występują one w granicach wszystkich gmin tworzących Powiat, a w przypadku gminy Nowa Wieś Wielka różnymi formami ochrony przyrody objęto aż ok. 70% powierzchni gminy.

2.1.5. Ochrona walorów środowiska kulturowego.

Na terenie gmin tworzących Powiat znajduje się cały szereg wartościowych kulturowo obiektów i zespołów zabudowy. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy:

- Zespół Poklasztorny Cystersów w Koronowie,
- Kościół św. Andrzeja w Koronowie,
- Kościół św. Trójcy w Byszewie,
- Kościół św. Anny w Łasku Wielkim,
- Kościół św. Marii Magdaleny we Włókach,
- Ruiny zameczku w Nowym Jasieńcu,
- Zespół pałacowo – parkowy w Ostromecku,
- Dwory w Łoskoniu, Witoldowie, Wierzchucinku, Włókach, Wojnowie, Wtelnie i Gościeradzu.

Łącznie na terenie Powiatu znajduje się cały szereg wartościowych kulturowo obiektów, z których ponad 64 wpisanych jest do rejestru zabytków. Odnaleźć możemy wśród nich m.in. obiekty sakralne, cmentarze, dwory, pałace, parki, domy mieszkalne, budynki przemysłowe i gospodarcze.

Obiekt te reprezentują duże zróżnicowanie co do klasy, okresu powstania i charakteru. Łącznie tworzą niezmiernie bogaty krajobraz kulturowy Powiatu, będący jednym z jego atutów.

2.2. Infrastruktura techniczna

2.2.1. Układ komunikacyjny

Układ komunikacyjny na terenie Powiatu składa się z sieci dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz powiązań kolejowych o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym. Ważnym elementem układu jest także system komunikacji publicznej, zapewniającej możliwość dojazdu do Bydgoszczy i pomiędzy poszczególnymi częściami Powiatu.

Istotną rolę w układzie komunikacyjnym, zapewniając przede wszystkim powiązania Bydgoszczy z resztą kraju pełnią następujące drogi:

- droga nr 5 Świecie – Poznań,
- droga nr 10 Warszawa – Szczecin,
- droga nr 25 Bydgoszcz – Koszalin,
- droga nr 56 Koronowo – Trzeciewiec,
- droga nr 80 Pawłówek – Toruń.

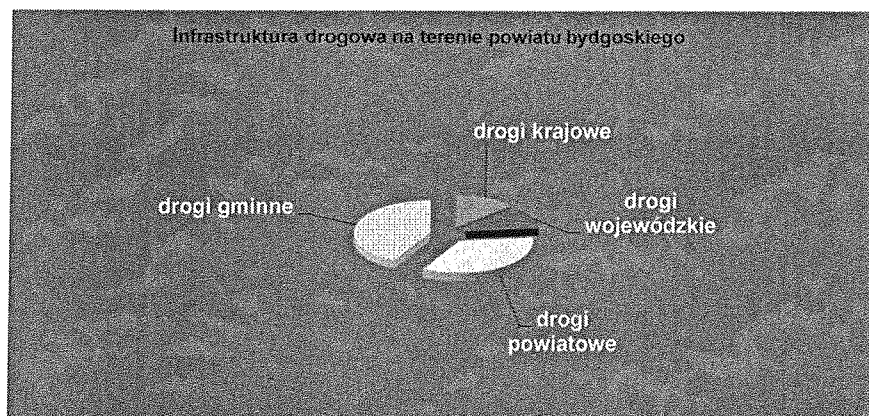
Dla Powiatu mają one znaczenie tranzytowe – są wykorzystywane jako trasy dojazdowe do Bydgoszczy. Obserwować także można tendencję do lokowania wzdłuż w/w tras rozmaitych aktywności gospodarczych – firm produkcyjnych, instytucji usługowych i innych.

Znacznie większe znaczenie dla komunikacji pomiędzy poszczególnymi gminami ma sieć dróg wojewódzkich (o łącznej długości 90,5 km) oraz powiatowych (o łącznej długości 393,5 km). Przeważnie (w ok. 80%) posiadają one nawierzchnię bitumiczną, choć ich stan nie jest najlepszy. Stan ponad 75% nawierzchni jest niepokojący. Wymagają one modernizacji,

w tym: poszerzenia poboczy, naprawy nawierzchni, budowy chodników, reorganizacji skrzyżowań. W ciągu dróg powiatowych występują także obiekty mostowe, których ogólny stan należy określić jako dobry.

Inną ważną grupę stanowią ciągi komunikacyjne, które niezależnie od swojego przebiegu mają bardzo duże znaczenie dla społeczności lokalnej, tworzą dodatkowe i ważne połączenia regionalne, łącząc między sobą Bydgosko – Toruński Obszar Metropolitalny (B-TOM), stanowiąc połączenia dróg krajowych i wojewódzkich.

Wykres 1. Infrastruktura drogowa na terenie powiatu bydgoskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Znacznie mniejsze znaczenie dla funkcjonowania Powiatu ma **transport kolejowy**, choć jest on stosunkowo dobrze rozbudowany. Podstawowymi magistralami – przechodzącymi przez obszar Powiatu – są:

- magistrala Śląsk – Porty ze stacjami węzłowymi w Maksymilianowie i Nowej Wsi Wielkiej,
- linia Warszawa – Piła,
- linia Poznań – Olsztyn,
- linia Bydgoszcz – Gdynia.

Bydgoszcz – stolica Powiatu – jest przy tym ważnym węzłem kolejowym w skali całego kraju. Znaczenie transportu kolejowego jako dostawcy usług transportowych w skali lokalnej ulega pomniejszeniu. W nieco mniejszym stopniu problem ten dotyka transportu towarowego.

W zakresie drogowej komunikacji publicznej sytuacja Powiatu Bydgoskiego jest stosunkowo dobra – gminy posiadają rozbudowaną sieć połączeń z Bydgoszczą oraz pomiędzy sobą, a poszczególne trasy są obsługiwane zarówno przez PKS jak i prywatnych przewoźników. Część połączeń ma charakter sezonowy.

2.2.2. Układ telekomunikacyjny

Według danych zawartych w *Raporcie pokrycia polski infrastrukturą telekomunikacyjną w 2014r.* na terenie powiatu bydgoskiego 76,71% miejscowości nie posiadało zakończeń sieci światłowodowych żadnego przedsiębiorcy telekomunikacyjnego. 13,7% posiadało 1 zakończenie, 7,31% 2 zakończenia, a tylko 2,28% między 3 a 9 zakończeń sieci światłowodowych.

Tabela 1. Dostępność sieci światłowodowej i kablowej w 2014 roku (PT - przedsiębiorca telekomunikacyjny)

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	LICZBA MIEJSCOWOŚCI Z ZAKOŃCZENIEM SIECI ŚWIATŁOWODOWEJ					LICZBA MIEJSCOWOŚCI Z ZASIĘGIEM SIECI KABLOWYCH LUB TERMINALAMI RADIOWYMI				
	0 PT	1 PT	2 PT	3-9 PT	10 PT lub więcej	0 PT	1 PT	2 PT	3-9 PT	10 PT lub więcej
Powiat bydgoski	168	30	16	5	0	24	20	11	158	6
Białe Błota	7	4	5	0	0	1	2	0	12	1
Dąbrowa Chełmińska	20	4	0	0	0	2	1	1	20	0
Dobrcz	25	3	1	0	0	0	1	2	26	0
Koronowo	42	9	4	1	0	9	7	2	37	1
Nowa Wieś Wielka	19	0	1	1	0	1	1	4	13	2
Osielsko	11	3	2	1	0	1	5	0	10	1
Sicienko	28	6	2	1	0	0	1	2	34	0
Solec Kujawski	16	1	1	1	0	10	2	0	6	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu pokrycia polski infrastrukturą telekomunikacyjną w 2014r

Zasięgiem sieci kablowej objęte jest 89,04% miejscowości w powiecie (patrz Tabela 1.). W większości z nich (72,15%) występuje od 3 do 9 różnych przedsiębiorstw telekomunikacyjnych. Zasięg 1 lub 2 przedsiębiorców telekomunikacyjnych występował w 14,6% miejscowości.

W 2014 roku Internet docierał do 68,72% budynków jednorodzinnych, 85,79% budynków wielorodzinnych i do 51,18% budynków niemieszkaniowych. Usługi o minimalnej przepustowości 2Mb/s miało 64,97% budynków jednorodzinnych, 77,89% budynków wielorodzinnych i 48,16% budynków niemieszkaniowych. Możliwość dotarcia z usługą dostępu stacjonarnego Internetu o przepustowości min. 30 Mb/s w budynkach jednorodzinnych wynosiła 20,81%, wielorodzinnych 40,45% i niemieszkaniowych tylko 14,51%.

Tabela 2. Zasięg usług Internetowych w 2014 roku

PENETRACJA ZASIEGAMI USŁUG											
JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	PODSTAWOWY DOSTĘP STACJONARNY				DOSTĘP STACJONARNY O PRZEPUSTOWOŚCI MIN. 2 MB/S				DOSTĘP STACJONARNY O PRZEPUSTOWOŚCI MIN. 30 MB/S		
	BUDYNKI JEDNO- RODZINNE	BUDYNKI WIELO- RODZINNE	BUDYNKI NIEMIESZKA- NIOWE	BUDYNKI JEDNO- RODZINNE	BUDYNKI WIELO- RODZINNE	BUDYNKI NIEMIESZKA- NIOWE	BUDYNKI JEDNO- RODZINNE	BUDYNKI WIELO- RODZINNE	BUDYNKI JEDNO- RODZINNE	BUDYNKI WIELO- RODZINNE	BUDYNKI NIEMIESZKA- NIOWE
POWIAT BYDGOSKI	68,72%	85,79%	51,18%	64,97%	77,89%	48,16%	20,81%	40,45%	14,51%		
BIAŁE BŁOTA	85,55%	89,36%	64,73%	85,55%	86,17%	62,60%	29,85%	32,98%	17,70%		
DĄBROWA CHEŁMIŃSKA	58,61%	87,64%	56,76%	58,61%	84,27%	54,65%	24,28%	42,70%	24,35%		
DOBRCZ	43,15%	59,72%	20,61%	43,15%	48,61%	17,31%	4,35%	13,89%	5,99%		
KORONOWO	64,19%	85,98%	46,25%	64,19%	73,10%	38,12%	14,08%	42,53%	9,47%		
NOWA WIEŚ WIELKA	73,23%	84,26%	52,73%	73,23%	82,41%	52,51%	28,35%	45,37%	18,91%		
OSIELSKO	66,73%	83,33%	34,39%	66,73%	83,33%	32,96%	25,14%	40,20%	12,29%		
SICIENKO	53,06%	86,14%	61,64%	53,06%	69,88%	51,47%	14,42%	27,71%	8,74%		
SOLEC KUJAWSKI	85,45%	97,94%	52,34%	85,45%	95,88%	51,43%	14,60%	57,73%	11,16%		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu pokrycia polski infrastrukturą telekomunikacyjną w 2014r

2.2.3 Gazownictwo

Sieć gazowa na terenie Powiatu funkcjonuje w gminach Solec Kujawski i Sicienko, natomiast dynamicznie się rozwija na terenie gmin Osielsko i Białe Błota. Stawia to Powiat – w porównaniu do regionu – w rzędzie obszarów o średnim stopniu zgazyfikowania.

2.2.4. Ogrzewnictwo

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najlepszym rozwiązaniem zabezpieczenia potrzeb ciepłych dla miast jest system ciepłowniczy zasilany z ciepłowni. W przypadku obszarów miasta uzbrojonych w sieć gazową o zabudowie jednorodzinnej uzasadnione jest wykorzystanie gazu do celów grzewczych. Zbiorcze kotłownie lub ciepłownie są zlokalizowane jedynie w większych miejscowościach. Sytuacja ta powoduje zagrożenia środowiskowe związane z tzw. niską emisją, z uwagi na stosowanie nieekologicznych paliw i odpadów do opalania pieców grzewczych. Najpowszechniejszym nadal sposobem ogrzewania mieszkań są kotłownie węglowe, węglowo-miałowe.

2.2.5. Zaopatrzenie w wodę, odprowadzenie i oczyszczenie ścieków.

Stopień rozbudowania systemów wodociągowych stawia Powiat Bydgoski w rzędzie najbardziej rozwiniętych w regionie. Nie oznacza to jednak zaspokojenia potrzeb w 100%.

Poniżej zamieszczono tabelę, która szczegółowo obrazuje stopień zwodociągowania oraz skanalizowania powiatu bydgoskiego w podziale na gminy wraz z zużyciem wody w gospodarstwach domowych.

Tabela 3. Stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu bydgoskiego

Tabela 5. Stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu bydgoskiego									
LP.	GMINA	SIEĆ ROZDZIELCZA W KM		PRZYŁĄCZA DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH		ZUŻYCIE WODY Z WODOCIĄGÓW W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH			ŚCIEKI ODPROWADZONE W DAM3
		WODOCIĄGOWA	KANALIZACYJNA	WODOCIĄGOWE	KANALIZACYJNE	W DAM3	NA IMIESZK. W M3		
1	KORONOWO	325,0	86,4	3 563	1 418	896,9	38,6	580,1	
2	SOLEC KUJAWSKI	78,1	58,3	1 688	1 399	601,2	37,4	818,0	
3	BIAŁE BŁOTA	249,1	51,5	4 748	1 583	627,7	44,8	163,2	
4	DĄBROWA CHEŁMIŃSKA	165,0	14,6	1 381	107	218,7	30,5	30,0	
5	DOBRCZ	224,8	21,4	1 809	255	352,2	38,2	27,5	
6	NOWA WIEŚ WIELKA	47,3	32,7	1 300	1 340	151,0	18,5	157,8	
7	OSIELSKO	118,2	78,0	2 791	872	348,4	39,1	138,4	
8	SICIENKO	153,3	25,4	1 109	269	279,0	31,0	118,0	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.3. Gospodarka.

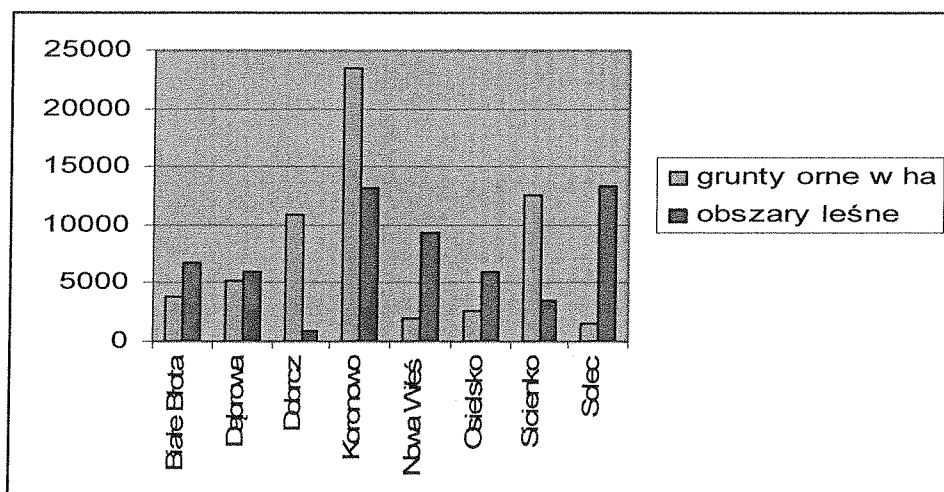
2.3.1. Bogactwa naturalne i ich wykorzystanie

Na terenie Powiatu nie występują znaczące zasoby kopalin. Eksploatuje się lub są udokumentowane zasoby jedynie takich bogactw jak kruszywo naturalne, surowce ilaste, źródła wód podziemnych, glina, torf. Z wyjątkiem wód podziemnych przeważnie ich eksploatacja jest ograniczona.

2.3.2. Użytkowanie przestrzeni

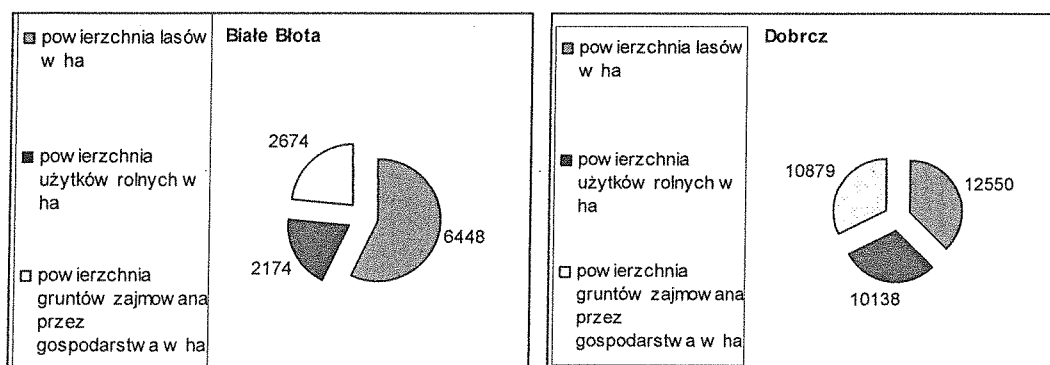
Na terenie Powiatu ponad 80% terenu jest wykorzystywane jako rolne lub leśne. Decyduje to o niskim stopniu zurbanizowania tworzących go gmin i ich zdecydowanie wiejskim charakterze.

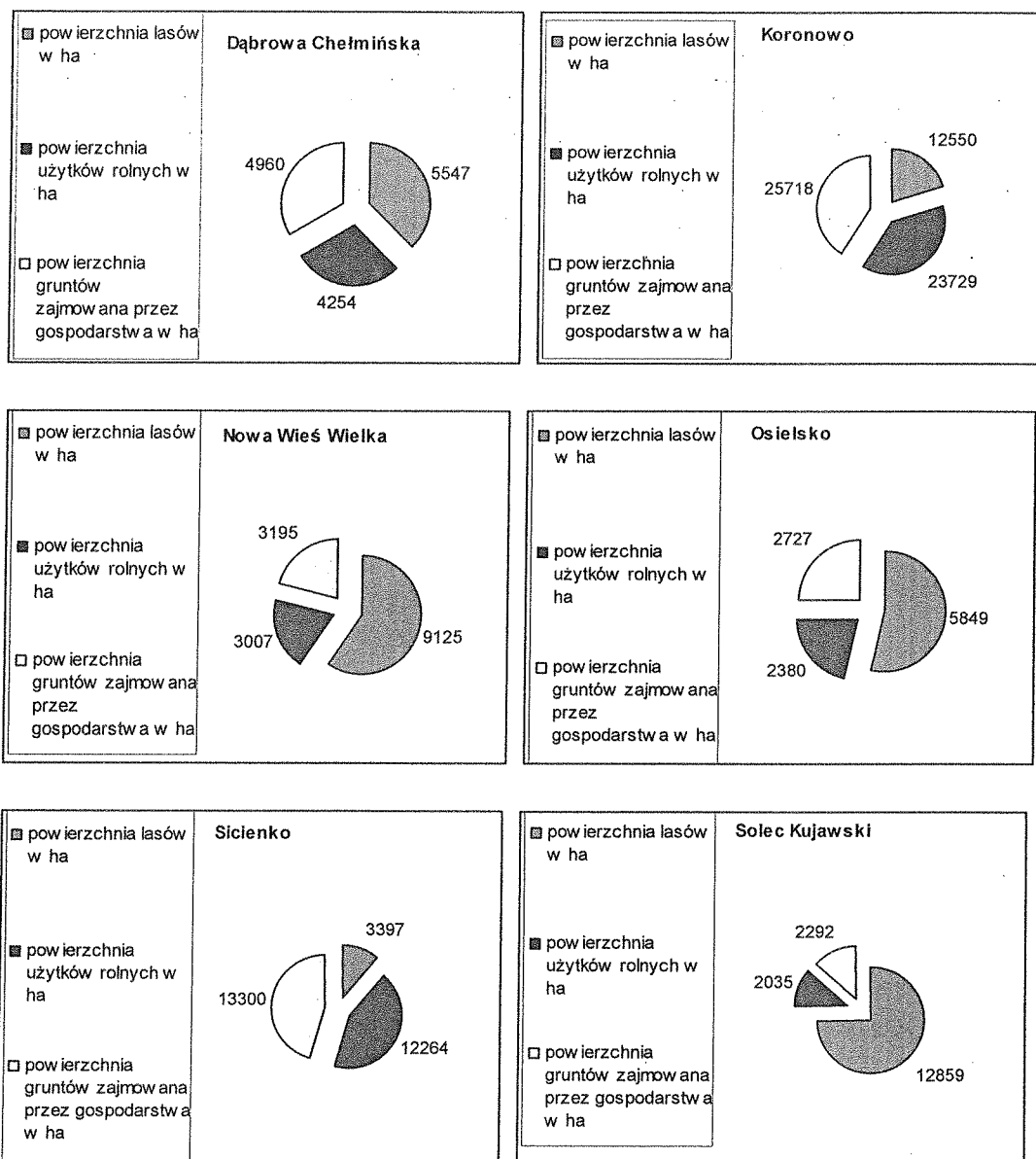
Wykres 2. Struktura użytkowania przestrzeni

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Wykres 3. Struktura użytkowania przestrzeni w gminach powiatu bydgoskiego

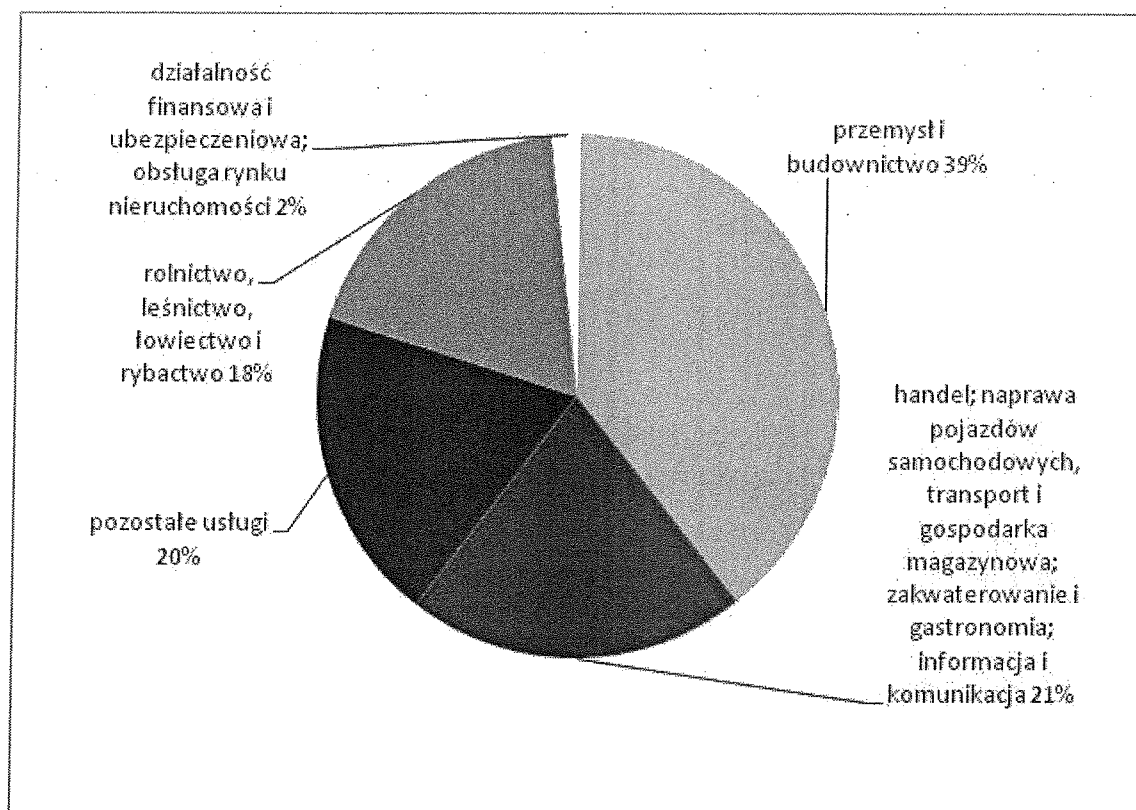

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.3.3. Rynek pracy, struktura zatrudnienia

W strukturze zatrudnienia w powiecie bydgoskim w 2014 roku dominował sektor przemysłu i budownictwa (39%) (patrz Wykres 4.). Kolejny był sektor handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii, informacji i komunikacji, w którym zatrudnionych było 21% pracujących. 20% pracowało w usługach, 18% w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie. Pozostałe 2% to zatrudnieni w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości.

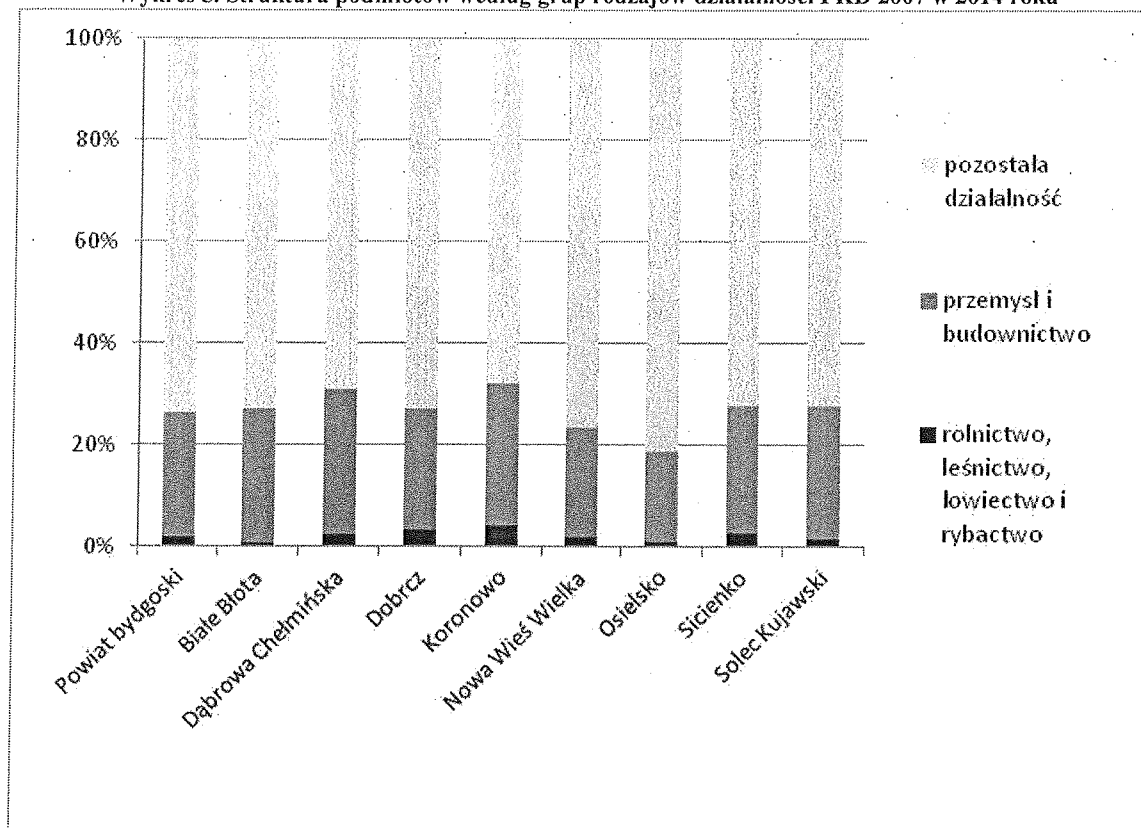
Wykres 4. Struktura zatrudnienia w powiecie bydgoskim w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

W 2014 na terenie powiatu bydgoskiego działało 12 119 podmiotów gospodarczych. Większość z nich (73,5%) należała do grupy prowadzącej pozostałą działalność, 24,4% działała w przemyśle i budownictwie, a tylko 2,1% w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (według PKD 2007). Największy udział podmiotów gospodarczych działających w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie był w gminie Koronowo i Dobrcz. Spośród wszystkich gmin Dąbrowa Chełmińska charakteryzowała się największym udziałem podmiotów działających w obszarze przemysłu i budownictwa. W gminie Osielsko aż 81,1% podmiotów gospodarczych znajdowało się w grupie prowadzącej pozostałą działalność (wg PKD 2007).

Wykres 5. Struktura podmiotów według grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Tabela 4. Podmioty gospodarcze według grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2014 roku

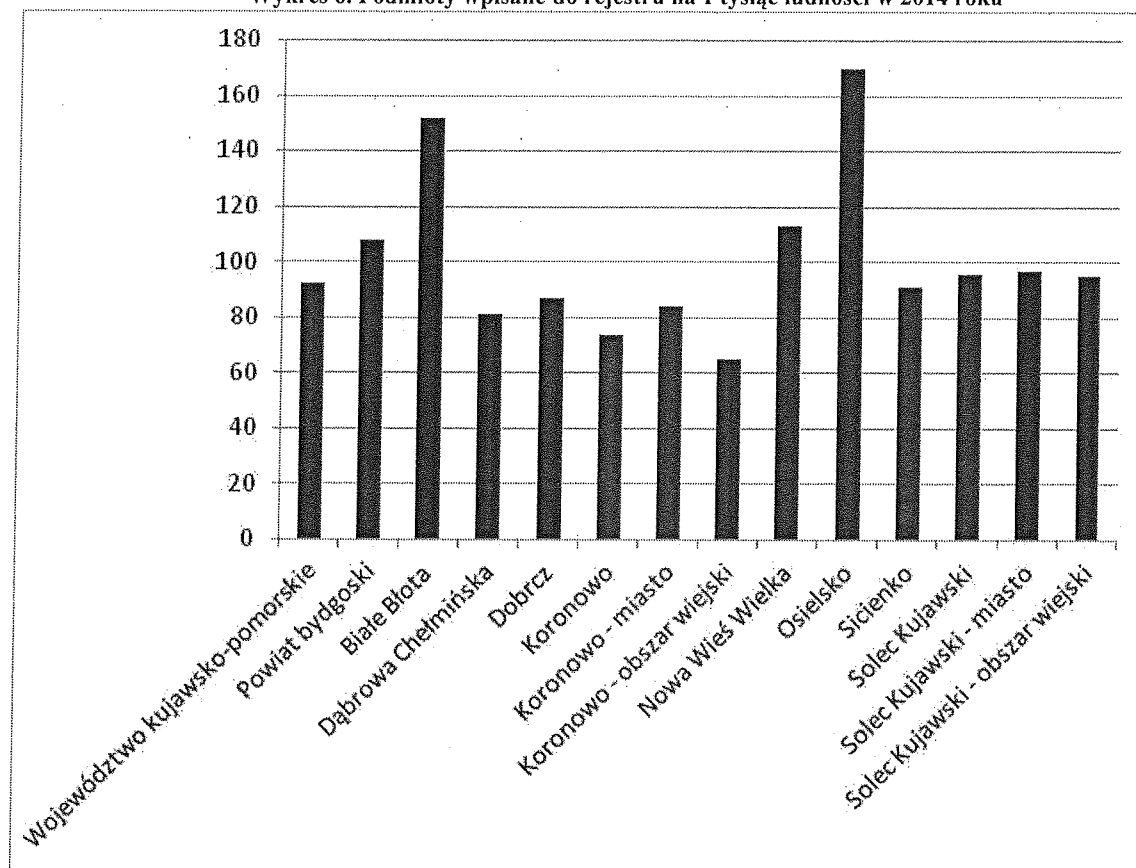
JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	GRUPY RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI PKD 2007		
	ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ
POWIAT BYDGOSKI	252	2 954	8 913
BIAŁE BŁOTA	28	782	2 169
DĄBROWA CHEŁMIŃSKA	16	185	450
DOBRCZ	33	228	693
KORONOWO	79	498	1 214
NOWA WIEŚ WIELKA	21	238	847
OSIELSKO	22	381	1 729
SICIENKO	26	221	643
SOLEC KUJAWSKI	27	421	1 168

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w przemyśle i budownictwie działała na terenie gminy Białe Błota (782) (patrz Tabela 4.). Kolejna była gmina Koronowo, z liczbą podmiotów z tej grupy niższą niż Białe Błota o 286 podmiotów. Najwięcej podmiotów prowadzących pozostałą działalność funkcjonowało w gminach Białe Błota i Osielesko. Najwięcej nowo wpisanych podmiotów gospodarczych na 1 tysiąc mieszkańców w 2014 roku było w gminach Osielesko (170) i Białe Błota (152) (patrz Wykres 6.). Jest to bardzo dobry wynik w stosunku do tego wskaźnika dla powiatu bydgoskiego wynoszącego 108 podmiotów na 1 tys. mieszkańców, a nawet dla całego województwa

kujawsko-pomorskiego – 92 podmiotów na 1 tys. mieszkańców. Najmniej wpisanych podmiotów do rejestru na 1 tys. mieszkańców było w gminie Koronowo (74).

Wykres 6. Podmioty wpisane do rejestru na 1 tysiąc ludności w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Większość podmiotów gospodarczych działających na terenie powiatu bydgoskiego zatrudnia do 9 osób (95,6% wszystkich podmiotów gospodarczych) (patrz Tabela 5.). Podmiotów zatrudniających 10 do 49 osób było 449, 50 do 249 osób 77. Powyżej 250 osób zatrudniało 6 podmiotów działających na terenie powiatu bydgoskiego, z czego tylko jeden zatrudniał ponad 1 000 osób. Podmioty te znajdowały się w gminach Białe Błota i Solec Kujawski.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu bydgoskiego według klas wielkości w 2014 roku

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	PODMIOTY GOSPODARCZE					
	OGÓŁEM	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999	1000 I WIĘCEJ
POWIAT BYDGOSKI	12 119	11 587	449	77	5	1
BIAŁE BŁOTA	2 979	2 857	98	22	2	0
DĄBROWA CHEŁMIŃSKA	651	624	22	5	0	0
DOBRCZ	954	918	35	1	0	0
KORONOWO	1 791	1 714	62	15	0	0
NOWA WIEŚ WIELKA	1 106	1 053	46	7	0	0
OSIELSKO	2 132	2 048	75	9	0	0
SICIENKO	890	856	33	1	0	0
SOLEC KUJAWSKI	1 616	1 517	78	17	3	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.3.4. Rolnictwo i leśnictwo

Rolnictwo

Gospodarstwa rolne w powiecie bydgoskim zajmowały 62 647,66 ha, co stanowiło 44,94% powierzchni powiatu. Użytki rolne miały powierzchnię 56 478,42 ha, z czego 98% to użytki rolne w dobrej kulturze. Pod zasiewami pozostawało 81,11% użytków rolnych. Łąki i pastwiska zajmowały 6 907 ha, a grunty ugorowane 1 267,04 ha.

Na terenie powiatu bydgoskiego prowadziło działalność 4 439 gospodarstw rolnych, z czego 25,37% znajdowało się w gminie Koronowo. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosiła 12,16 ha i była nieznacznie mniejsza niż średnia dla całego województwa (12,25 ha) i prawie o połowę wyższa od średniej krajowej (6,94 ha). Średnia powierzchnia gospodarstwa prowadzącego działalność rolniczą była trochę wyższa i wynosiła 14,62 ha. 18,39% gospodarstw w powiecie utrzymywało się z działalności pozarolniczej. Gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha stanowiły 76,77% wszystkich gospodarstw (patrz Tabela 6.). Największa liczba gospodarstw powyżej 15 ha znajdowała się w gminie Koronowo.

Tabela 6. Gospodarstwa rolne według powierzchni rolnej w 2010 roku

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	GOSPODARSTWA ROLNE					
	ogółem	powyżej 1 ha	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
Powiat bydgoski	4 443	3 307	1 313	680	427	887
Białe Błota	402	192	98	49	19	26
Dąbrowa Chełmińska	520	447	238	101	44	64
Dobrcz	721	556	183	133	77	163
Koronowo	1 127	981	287	173	135	386
Nowa Wieś Wielka	385	269	129	58	29	53
Osielsko	372	240	156	45	19	20
Sicienko	691	462	142	92	90	138
Solec Kujawski	226	160	80	29	14	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W strukturze zasiewów dominującą rolę odgrywały zboża, których udział wynosił 65,26%. Znacznie wzrósł areal zasiewów rzepaku i wynosił w 2010 roku aż 21,41%

powierzchni zasiewów. Na podobnym poziomie utrzymuje się udział buraków cukrowych (1,55%). 51,7% gospodarstw rolnych posiadało na wyposażeniu ciągnik. Średnio na gospodarstwo w powiecie przypadało 1,05 ciągnika. W powiecie bydgoskim 19,08% gospodarstw rolnych zajmowało się hodowlą bydła, 24,62% hodowlą trzody chlewnej i 32,82% hodowlą drobiu. Obsada pogłowia bydła na 100 ha wynosiła 27,19 szt. (patrz Tabela 7.). Obsada trzody chlewnej zmalała o ponad 50 szt. i wynosiła 153,81 szt. na 100 ha. Najintensywniejsza hodowla bydła była w Dąbrowie Chełmińskiej (61,06 szt. na 100 ha), trzody chlewnej w Koronowie (206,77 szt. na 100 ha) i Dobrczu (196,8 szt. na 100 ha), a drobiu w Solcu Kujawskim (30 807,35 szt. na 100 ha).

Tabela 7. Obsada zwierząt gospodarskich w 2010 roku

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	OBSADA NA 100 HA		
	bydło	trzoda chlewna	drób
Powiat bydgoski	27,19	153,81	2 165,34
Białe Błota	19,84	13,04	10 113,68
Dąbrowa Chełmińska	61,06	84,07	887,97
Dobrcz	31,84	196,80	315,96
Koronowo	21,07	206,77	455,90
Nowa Wieś Wielka	38,89	18,55	5 613,37
Osielsko	7,72	97,83	315,40
Sicienko	28,48	111,20	371,61
Solec Kujawski	10,16	46,67	30 807,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Leśnictwo

Powierzchnia gruntów leśnych powiatu bydgoskiego wynosiła w 2014 roku 58 314,88 ha w tym 2819,7 ha to lasy będące własnością osób prywatnych (patrz Tabela 8.). Wskaźnik lesistości dla powiatu był wysoki i wynosił 40,7%. W porównaniu wskaźnik lesistości dla całego kraju wynosił 29,4%, a dla województwa kujawsko-pomorskiego 23,4%. Największą lesistość spośród gmin powiatu miał Solec Kujawski - 74%.

Tabela 8. Powierzchnia lasów w 2014 roku

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	LASY		
	Ogółem (ha)	Grunty leśne prywatne	Lesistość (%)
Powiat bydgoski	58 314,88	2 819,70	40,7
Białe Błota	6 636,64	175,40	53,0
Dąbrowa Chełmińska	5 649,30	641,10	44,1
Dobrcz	857,70	145,50	6,5
Koronowo	12 925,65	956,90	30,7
Nowa Wieś Wielka	9 380,44	146,40	61,6
Osielsko	5 974,41	209,20	56,8
Sicienko	3 534,10	305,00	19,2
Solec Kujawski	13 356,64	240,20	74,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

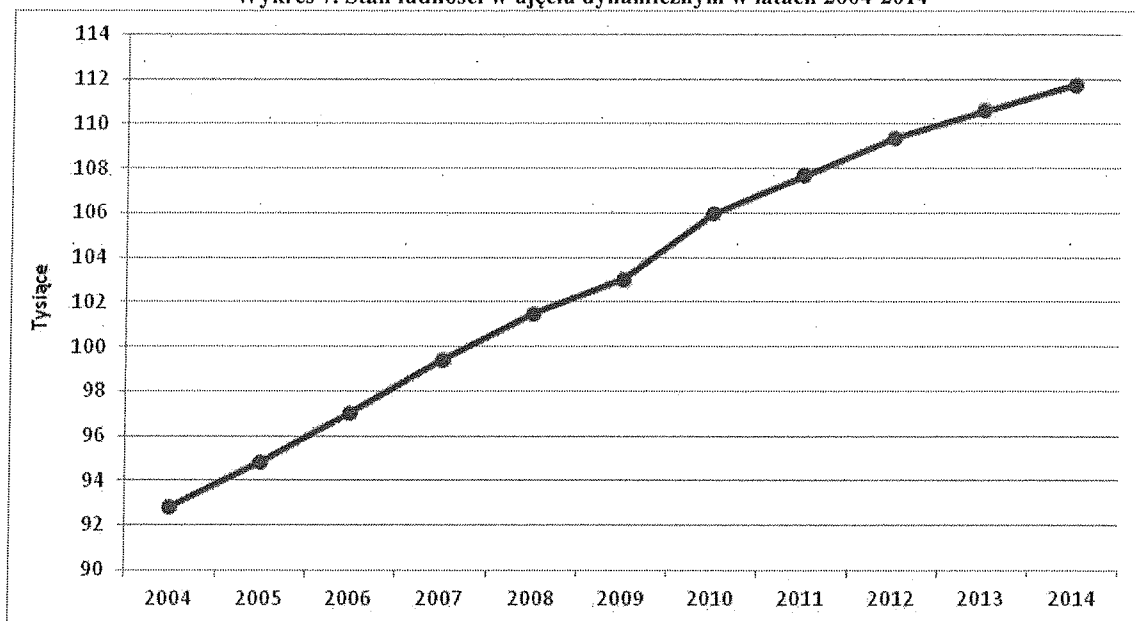
Lasy powiatu bydgoskiego zostały włączone do sieci korytarzy ekologiczny o znaczeniu krajowym obejmującym rzekę Brdę i Zalew Koronowski, który łączy obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym (obszar Borów Tucholskich) z korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym przebiegającym dnem Pradoliny Toruńsko- Eberswaldzkiej. Dla większości gmin powiatu bydgoskiego poza walorami przyrodniczo-gospodarczymi, lasy stanowią bardzo istotny element atrakcji turystycznych. Dotyczy to zwłaszcza gmin Koronowo, Solec Kujawski, Dobrcz i Nowa Wieś Wielka.

2.4. Ludność i osadnictwo

2.4.1. Liczba ludności, dynamika zmian

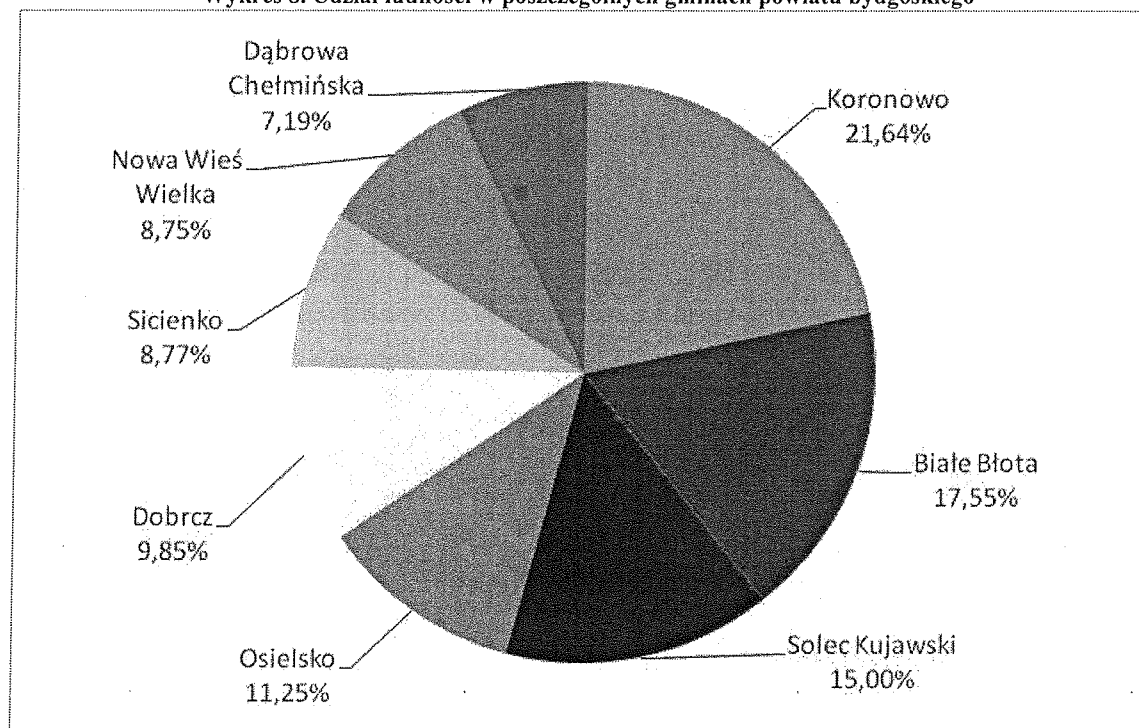
W 2014 roku powiat bydgoski zamieszkiwało 111 734 osób, co stanowiło 5,35% ludności województwa kujawsko-pomorskiego. Liczba ta sprawiła, że był on najludniejszym powiatem województwa nie licząc miast Bydgoszczy, Torunia i Włocławka. Liczba ludności powiatu charakteryzuje się stałą tendencją wzrostową (patrz Wykres 7.). W przeciągu ostatnich 10 lat jej średni roczny wzrost wynosił 1 891 osób (1,67% rocznie).

Wykres 7. Stan ludności w ujęciu dynamicznym w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Wykres 8. Udział ludności w poszczególnych gminach powiatu bydgoskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Największa liczba ludności była w gminie Koronowo (21,64%), Białe Błota (17,55%), Solec Kujawski (15%) i Osielsko (11,25%). Pozostałe gminy zamieszkiwało pomiędzy 7,19% a 9,85% ludności (patrz Wykres 8.). Pod względem liczby ludności powiat bydgoski wypada korzystnie na tle całego województwa, gdzie w badanym okresie wzrost liczby ludności wynosił zaledwie 1,14%, natomiast w powiecie wynosił 15,15%. Największy przyrost liczby

ludności w latach 2006-2014 nastąpił w gminie Białe Błota, gdzie liczba ludności w badanym okresie wzrosła o 36,29% oraz w gminie Osielsko gdzie nastąpił wzrost o 33,61%. Szczegółową dynamikę zmian liczby ludności dla poszczególnych gmin i sumarycznie całego powiatu przedstawiono w Tabeli 9.

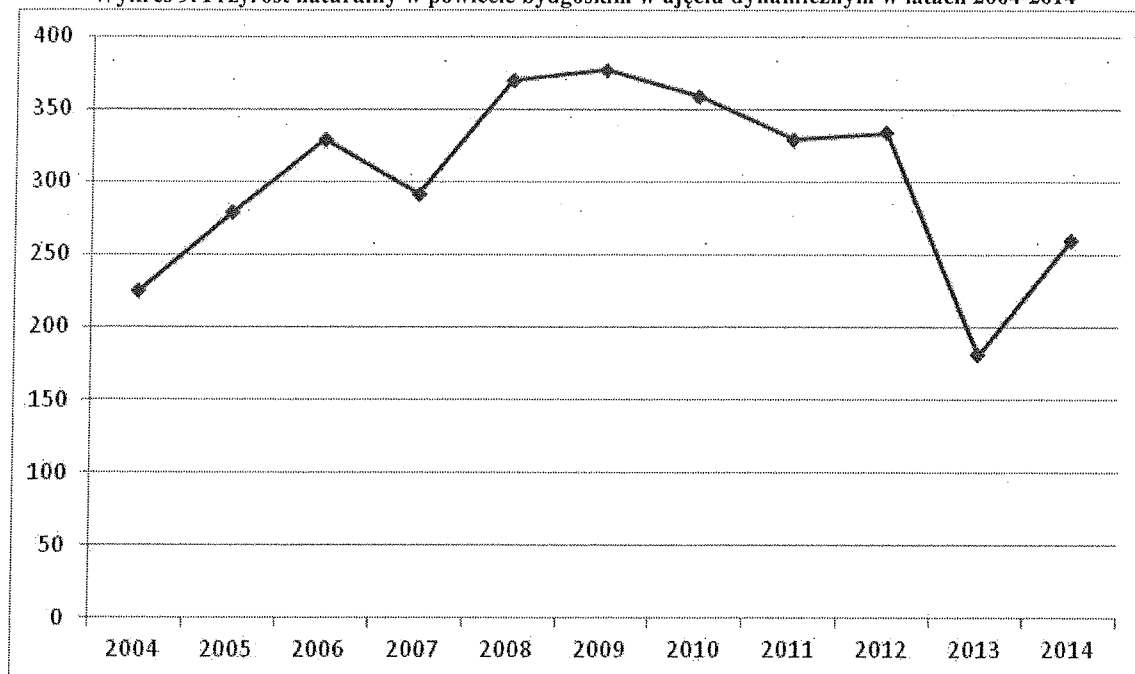
Tabela 9. Stan i dynamika zmian liczby ludności w latach 2006-2014

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORYALNEGO	LICZBA LUDNOŚCI		
	2006	2014	Dynamika zmian Rok 2006 = 100%
Województwo kujawsko-pomorskie	2 066 371	2 089 992	101,14
Powiat bydgoski	97 031	111 734	115,15
Białe Błota	14 387	19 608	136,29
Dąbrowa Chełmińska	7 238	8 033	110,98
Dobrcz	9 271	11 010	118,76
Koronowo	23 297	24 179	103,79
Nowa Wieś Wielka	8 288	9 778	117,98
Osielsko	9 407	12 569	133,61
Sicienko	9 006	9 798	108,79
Solec Kujawski	16 137	16 759	103,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Przyrost naturalny w powiecie bydgoskim w 2014 roku wynosił 260. Oznacza to że liczba urodzeń żywych przewyższała i to znacznie liczbę zgonów. W porównaniu dla województwa kujawsko-pomorskiego przyrost naturalny wynosił 3, a dla Bydgoszczy był ujemny (-424). Dodatni przyrost naturalny odzwierciedla się w ciągłym wzroście liczby ludności. Największy przyrost naturalny był w gminie Osielsko (70) i Białe Błota (62). Jedyną gminą charakteryzującą się ujemnym przyrostem naturalnym był Solec Kujawski (-9).

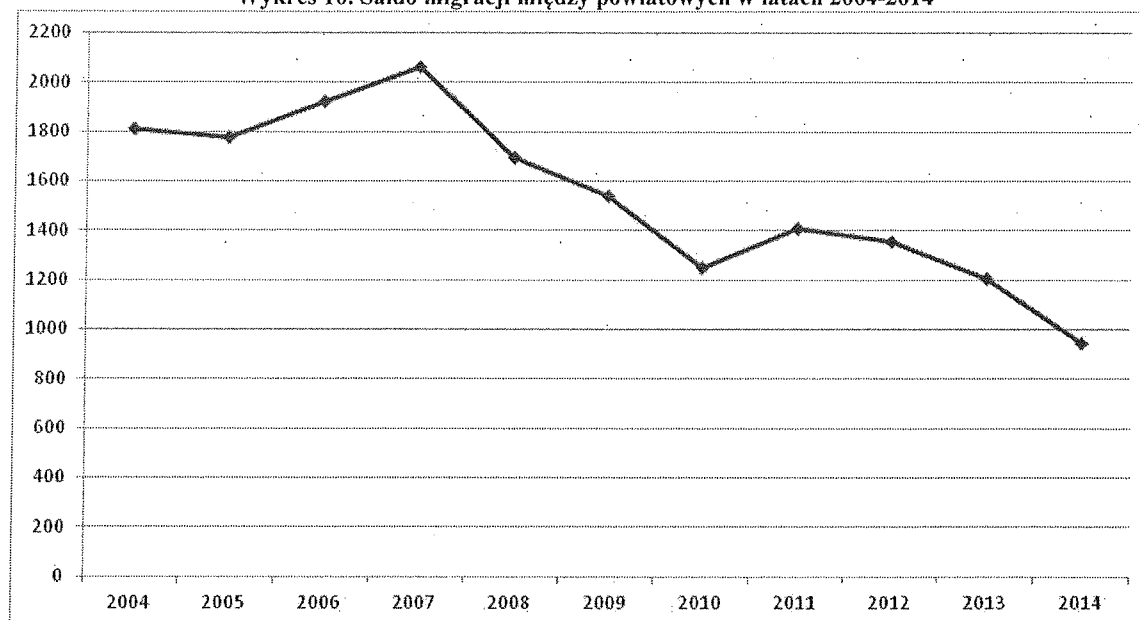
Wykres 9. Przyrost naturalny w powiecie bydgoskim w ujęciu dynamicznym w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Saldo migracji międzypowiatowych w 2014 roku było dodatnie i wynosiło 946. Oznacza to, że zameldowania na teren powiatu przewyższały liczbę wymeldowań. Dla porównania saldo migracji dla Bydgoszczy było ujemne i wynosiło -774. Przeważały zameldowania z miast (1730). Wymeldowania do miast wynosiły 805. Natomiast zameldowania ze wsi to tylko 263, a wymeldowania na wieś 242. Migracje zagraniczne mają wartości o wiele mniejsze. W 2014 roku zameldowania z zagranicy wynosiły 16, a wymeldowania 51. Tym samym saldo migracji zagranicznych było ujemne i wynosiło -35. Najwyższe saldo migracji charakteryzowało gminy Białe Błota (330) i Osielsko (248). Następny był Dobrcz (174) i Nowa Wieś Wielka (101). Ujemne saldo migracji miały gminy Koronowo (-5) i Solec Kujawski (-7).

Wykres 10. Saldo migracji między powiatowych w latach 2004-2014

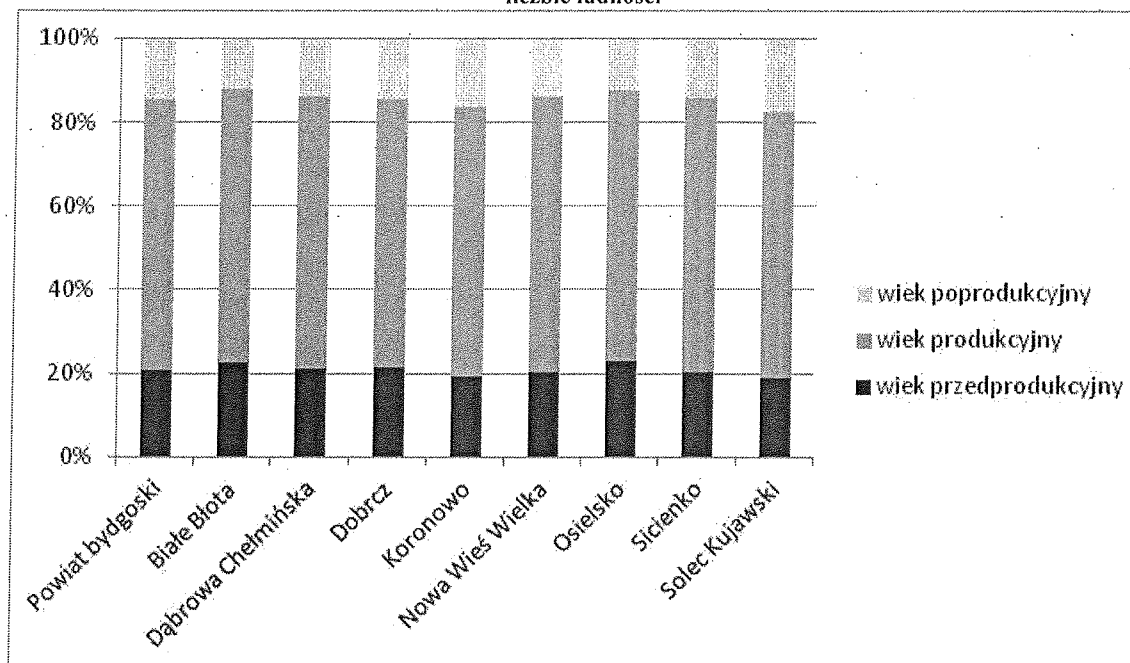

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.4.2. Ludność według grup wiekowych

Wśród mieszkańców powiatu bydgoskiego dominuje ludność w wieku produkcyjnym (dla mężczyzn 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat) – 64,61% populacji. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia) stanowi 20,81%, a poprodukcyjnym (dla mężczyzn 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat i więcej) 14,59% populacji. W 2014 roku w powiecie bydgoskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 54,8 osób w wieku nieprodukcyjnym (ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku poprodukcyjnym).

Wykres 11. Udział procentowy ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

W poszczególnych gminach sytuacja kształtuje się podobnie, z tym że najmniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i największy udział ludności w wieku poprodukcyjnym jest w Solcu Kujawskim i Koronowie. Natomiast w gminach Białe Błota i Osielsko był największy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i najmniejszy udział osób w wieku poprodukcyjnym. Najwyższy współczynnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym występował w Solcu Kujawskim i wynosił 54,8 osób na 100 osób w wieku produkcyjnym, natomiast najniższy był w Nowej Wsi Wielkiej – 52,3 osób na 100 osób w wieku produkcyjnym (patrz Tabela 10.).

Tabela 10. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym oraz współczynnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym w 2014r.

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	LICZBA LUDNOŚCI			WSPÓŁCZYNNIK OBCIĄŻENIA LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM LUDNOŚCIĄ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM
	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny	
Powiat bydgoski	23 247	72 190	16 297	54,8
Białe Błota	4 452	12 797	2 359	53,2
Dąbrowa Chełmińska	1 700	5 230	1 103	53,6
Dobrcz	2 380	7 025	1 605	56,7
Koronowo	4 678	15 556	3 945	55,4
Nowa Wieś Wielka	1 989	6 420	1 369	52,3
Osielsko	2 875	8 149	1 545	54,2
Sicienko	2 014	6 383	1 401	53,5
Solec Kujawski	3 159	10 630	2 970	57,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.5. Infrastruktura społeczna

2.5.1. Oświata i wychowanie

Powiat Bydgoski jest organem prowadzącym dla szkół ponadgimnazjalnych, szkoły specjalnej i Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z filią w Bydgoszczy. Na terenie powiatu funkcjonują ponadto szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych oraz poradnia niepubliczna.

Aktualnie wg stanu na 30 września 2015 r. sieć szkół ponadgimnazjalnych tworzą:

1. Liceum Ogólnokształcące im. Leona Wyczółkowskiego w Koronowie;
2. Zespół Szkół Zawodowych im. gen. Stanisława Maczka w Koronowie, w ramach którego funkcjonuje:
 - a) Czteroletnie Technikum kształcące w zawodach:
 - technik mechanik;
 - technik ekonomista;
 - technik handlowiec;
 - technik informatyk,
 - b) Zasadnicza Szkoła Zawodowa kształcąca w zawodach: mechanik pojazdów samochodowych, sprzedawca oraz w oddziałach wielozawodowych;
 - c) Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.
3. Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Solcu Kujawskim, w ramach którego funkcjonuje:
 - a) Liceum Ogólnokształcące;
 - b) Czteroletnie Technikum kształcące w zawodzie technik mechatronik;
 - c) Zasadnicza Szkoła Zawodowa kształcąca w oddziałach wielozawodowych.
4. Zespół Szkół Agro-Ekonomicznych im. Bronisława Zamojdzina w Karolewie, w ramach którego funkcjonuje:
 - a) Czteroletnie Technikum kształcące w zawodach:
 - technik rolnik;
 - technik żywienia i usług gastronomicznych;
 - technik architektury krajobrazu,
 - b) Zasadnicza Szkoła Zawodowa kształcąca w zawodzie kucharz oraz w oddziałach wielozawodowych;
 - c) Liceum Ogólnokształcące;
 - d) Szkoła Policealna dla Dorosłych kształcąca w zawodzie florysta.
5. Zespół Szkół w Koronowie, kształcący uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w ramach którego funkcjonuje:
 - a) Szkoła Podstawowa nr 3;
 - b) Gimnazjum nr 2;
 - c) Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1;
 - d) Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy.

Liczba uczniów i oddziałów wg Systemu Informacji Oświatowej na 30 września 2015r w szkołach ponadgimnazjalnych jest następująca:

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Zespół Szkół Agro-Ekonomicznych w Karolewie	294	13
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Solcu Kujawskim	205	10
Liceum Ogólnokształcące w Koronowie	108	5
Zespół Szkół Zawodowych w Koronowie	486	19
Zespół Szkół w Koronowie	85	10
Ogółem	1178	57

W szkołach prowadzonych przez Powiat Bydgoski wg danych SIO na 30 września 2015r. zatrudnionych jest 194 nauczycieli w tym 69 niepełnozatrudnionych z tego 86% to nauczyciele mianowani i dyplomowani.

Na terenie Powiatu Bydgoskiego, (wg stanu na 30 września 2015r) funkcjonują również 3 szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych:

- 1) Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „ALBERT” w Dąbrowie Chełmińskiej
– 49 słuchaczy;
- 2) Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „ALBERT” w Solcu Kujawskim
– 99 słuchaczy;
- 3) PRESTIGE Liceum Ogólnokształcące w Brzozie – 18 słuchaczy.

Ogółem do szkół ponadgimnazjalnych uczęszcza 1344 uczniów w tym 1070 to uczniowie szkół dla młodzieży.

Powiat Bydgoski jest organem prowadzącym dla Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Koronowie z filią w Bydgoszczy, która udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom przedszkolnym, uczniom szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu bydgoskiego w zakresie:

- a) diagnozy trudności szkolnych i wychowawczych,
- b) wspierania uczniów w przezwyciężaniu trudności dydaktycznych i wychowawczych, pomoc nauczycielom,
- c) doradztwa zawodowego,
- d) zapobiegania patologii społecznej oraz pomocy dzieciom i młodzieży zagrożonej,
- e) terapii psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i socjoterapeutycznej, biofeedback.

Zespoły orzekające poradni wydają opinie w sprawie:

- a) wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia,
- b) pozostawienia ucznia klasy I-III szkoły podstawowej na drugi rok w tej samej klasie,
- c) objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej,
- d) dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia,
- e) zwolnienia ucznia z wadą słuchu lub z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
- f) udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki,
- g) przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy,
- h) przyjęcia do klasy I szkoły ponadgimnazjalnej kandydata z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia,
- i) przystąpienia ucznia do egzaminu zewnętrznego w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia, a także o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

Ponadto Zespoły wydają orzeczenia dzieciom i uczniom po rozpoznaniu ich indywidualnych możliwości psychofizycznych, wynikających w szczególności:

- a) z niepełnosprawności;
- b) z niedostosowania społecznego;
- c) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- d) ze szczególnych uzdolnień;
- e) ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- f) z zaburzeń komunikacji językowej;
- g) z choroby przewlekłej;
- h) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- i) z niepowodzeń edukacyjnych;
- j) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny.

W Powiecie Bydgoskim funkcjonuje również Niepubliczna Placówka Psychologiczno-Pedagogiczna SENSO w Osielsku, która prowadzi wczesne wspomaganie rozwoju.

2.5.2. Kultura i sport

Na terenie gmin tworzących Powiat Bydgoski działają liczne placówki kulturalne, w tym:

- 7 domów kultury,
- 23 świetlice,
- 21 bibliotek i filii bibliotecznych.

Organizują one różnorakie imprezy o charakterze lokalnym i regionalnym. Organizowane są także imprezy o charakterze ogólnopowiatowym, mające na celu integrację wszystkich gmin tworzących Powiat. Pod względem dostępności dóbr kultury dla

mieszkańców sytuacja w Powiecie nie jest najgorsza – w każdej z gmin funkcjonuje przynajmniej jedna placówka kultury i jedna biblioteka lub filia biblioteczna.

Obok placówek upowszechnienia kultury na terenie Powiatu funkcjonuje także cały szereg instytucji związanych ze sportem. Są to m.in.: kluby sportowe posiadające osobowość prawną (Solec Kujawski, Koronowo, Osielsko, Gościeradz), uczniowskie kluby sportowe funkcjonujące przy szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (na dzień 31 grudnia 2007 r. w Wydziale Edukacji Kultury i Sportu są zarejestrowane 34 Uczniowskie Kluby Sportowe), kluby sportowe, zrzeszenia ludowe i zespoły sportowe. Stale zwiększające się „zasoby” infrastruktury sportowej niosą ze sobą poprawę stanu kultury fizycznej mieszkańców. Wiele klubów sportowych odnosi znaczne sukcesy na szczeblu wojewódzkim i krajowym.

2.5.3. Ochrona zdrowia

Poziom opieki medycznej w powiecie bydgoskim bardzo się poprawił od roku 2006. Znacznie wzrosła liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (z 22 do 34). Najwięcej placówek znajduje się w gminie Koronowo (10) i Osielsko (8). Liczba osób przypadających na jeden zakład opieki zdrowotnej w 2014 roku wynosił 2 697 osób i zmalał w stosunku do roku 2006 1,6 krotnie. Szczególny spadek liczby ludności przypadającej na 1 zakład opieki zdrowotnej nastąpił w gminie Białe Błota (aż 4,4 krotnie). Największy wzrost liczby ludności na jeden zakład opieki zdrowotnej nastąpił w Dąbrowie Chełmińskiej (ponad 4 razy).

Tabela 11. Ochrona zdrowia w powiecie bydgoskim

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	PLACÓWKI AMBULATORYJ NEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ		PRAKTYKI LEKARSKIE		PORADY LEKARSKIE		LICZBA LUDNOŚCI NA 1 ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ	
	2006	2014	2006	2014	2006	2014	2006	2014
Powiat bydgoski	22	34	10	12	380 170	406 433	4 410	2 697
Białe Błota	1	2	3	4	42 527	63 369	14 387	3 286
Dąbrowa Chełmińska	3	3	1	2	28 543	31 133	2 413	9 804
Dobrcz	3	3	0	0	37 627	42 043	3 090	2 678
Koronowo	6	10	2	2	106 839	97 407	3 883	3 670
Nowa Wieś Wielka	2	2	0	0	31 267	41 734	4 144	2 418
Osielsko	2	8	2	1	29 079	40 103	4 703	4 889
Siczenko	3	2	0	2	29 560	26 365	3 002	1 571
Solec Kujawski	2	4	2	1	74 728	64 279	8 068	4 899

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.5.4. Mieszkalnictwo

Sytuacja mieszkaniowa ludności Powiatu była dość zróżnicowana, zarówno co do wielkości jak i stanu własności zasobów mieszkaniowych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w powiecie wynosiła 94,5 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrosła w stosunku do 2006 roku z 23,5 m² do 29,4 m² w 2014 roku. W 2014 roku w powiecie bydgoskim było 34 796 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 3 289 864 m² (patrz Tabela 12.). 1 652 mieszkań stanowiło własność gminy.

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w 2006 i 2014 roku

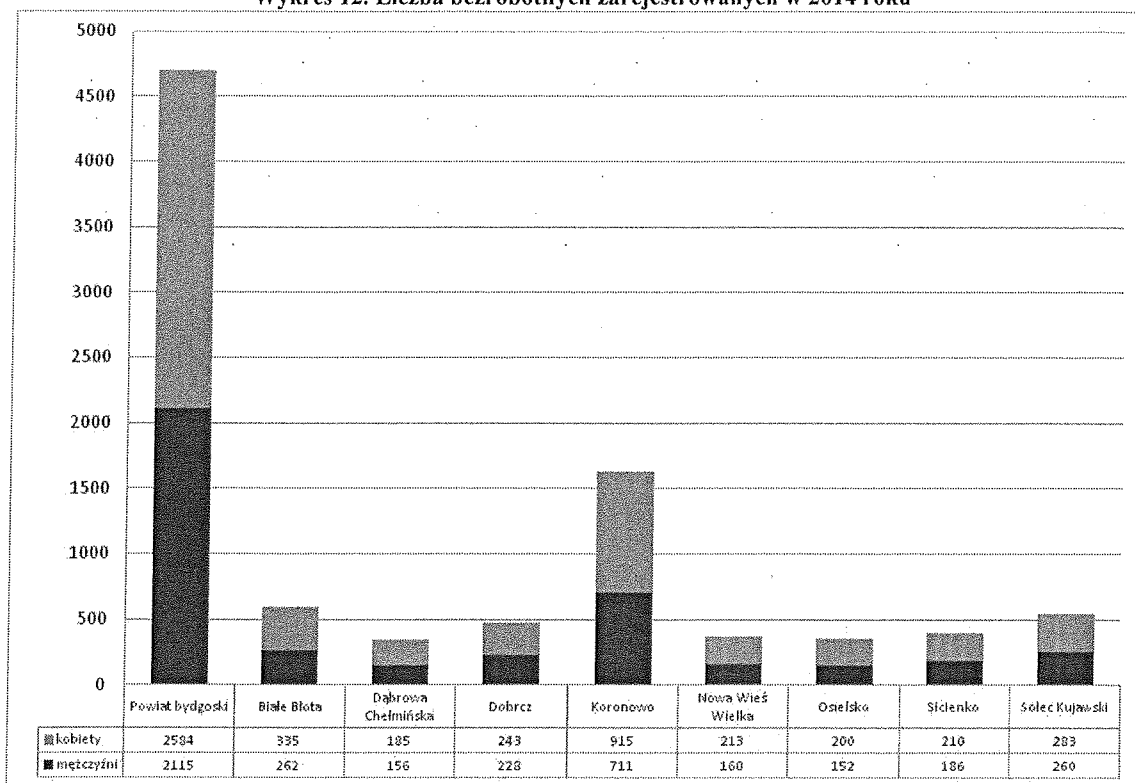
JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	ZASOBY MIESZKANIOWE							
	MIESZKANIA				IZBY		POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ (M2)	
	OGÓŁEM		W TYM STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ GMINY					
2006	2014	2006	2014	2006	2014	2006	2014	
POWIAT BYDGOSKI	28 414	34 796	1 968	1 652	114 647	151 663	2 348 778	3 289 864
BIAŁE BŁOTA	3 950	5 806	62	64	18 095	28 803	401 123	674 519
DĄBROWA CHEŁMIŃSKA	2 072	2 302	58	44	8 068	9 895	162 781	210 324
DOBRCZ	2 533	3 267	113	112	10 412	14 352	208 658	304 218
KORONOWO	6 860	7 426	773	655	26 126	29 321	503 875	583 121
NOWA WIEŚ WIELKA	2 399	2 996	19	19	9 990	13 833	214 486	302 782
OSIELSKO	2 769	4 302	47	63	13 280	21 785	322 353	554 040
SICIENKO	2 559	2 972	70	46	9 782	12 288	199 503	264 833
SOLEC KUJAWSKI	5 272	5 725	826	649	18 894	21 386	335 999	396 027

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.5.5. Rynek pracy

W 2014 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie bydgoskim wynosiła 4 699 osób, z czego 54,99% stanowiły kobiety. Największa liczba bezrobotnych była w gminie Koronowo - 1 626 osób (34,6% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie). Najmniejszą liczbą bezrobotnych charakteryzowała się Dąbrowa Chełmińska – 341 osób (7,26% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie).

Wykres 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

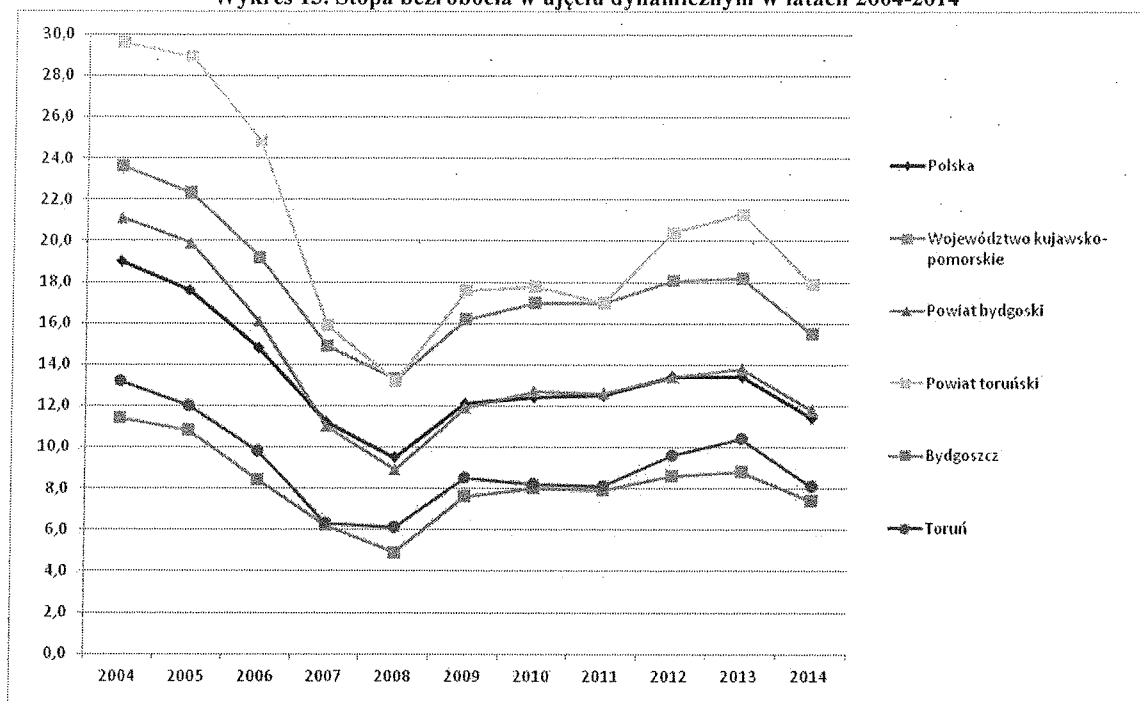
Tabela 13. Liczba bezrobotnych w latach 2006 i 2014

JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI					
	ogółem			W tym kobiety		Dynamika zmian Rok 2006=100%
	2006	2014	Dynamika zmian Rok 2006=100%	2006	2014	
Województwo kujawsko-pomorskie	160 061	127 111	79,41	93 729	70 078	74,77
Powiat bydgoski	5 386	4 699	87,24	3 268	2 584	79,07
Białe Błota	595	597	100,34	361	335	92,80
Dąbrowa Chełmińska	496	341	68,75	271	185	68,27
Dobrcz	501	471	94,01	315	243	77,14
Koronowo	2 033	1 626	79,98	1 235	915	74,09
Nowa Wieś Wielka	376	373	99,20	218	213	97,71
Osielsko	329	352	106,99	201	200	99,50
Sicienko	397	396	99,75	224	210	93,75
Solec Kujawski	659	543	82,40	443	283	63,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Od 2007 roku stopa bezrobocia utrzymuje się na podobnym poziomie jak dla całego kraju (patrz Wykres 13.). W 2014 roku przewyższała stopę bezrobocia dla Bydgoszczy o 4,4 % i dla Toruniu o 3,7%. Była także o ponad 1/3 niższa niż w powiecie toruńskim i o 3,7% niższa niż w całym województwie kujawsko-pomorskim.

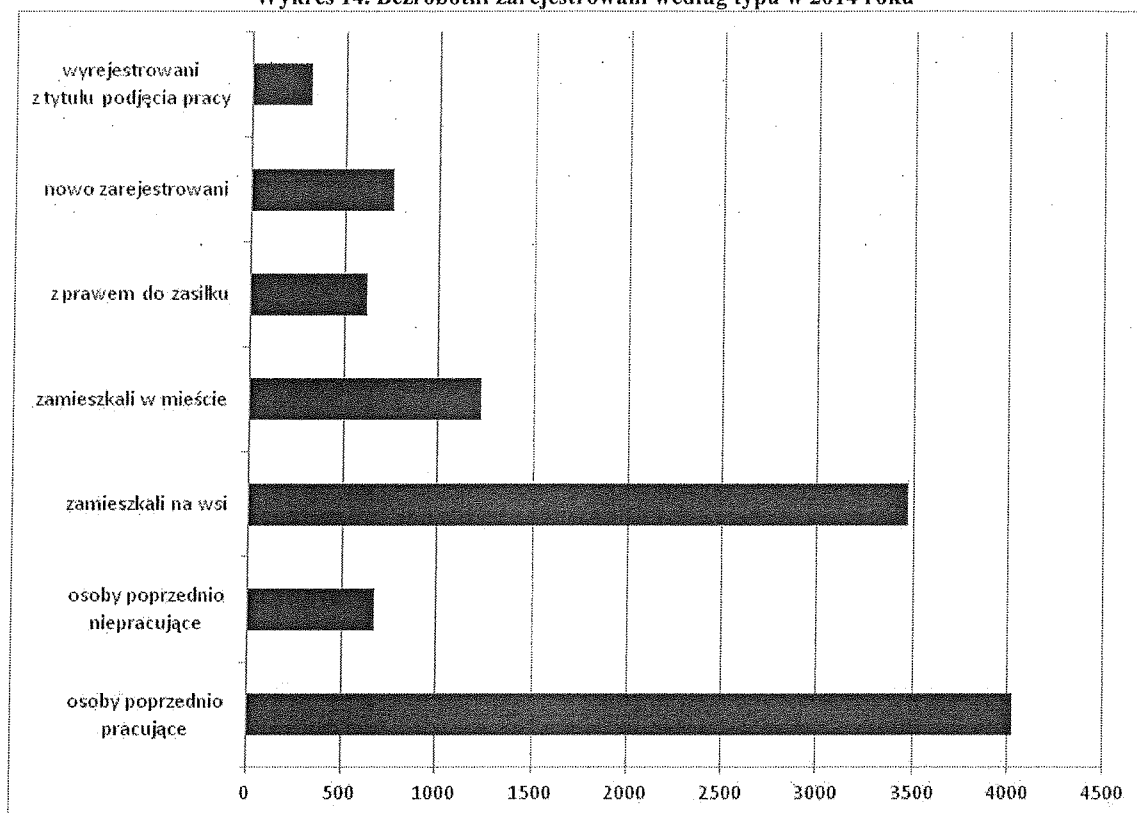
Wykres 13. Stopa bezrobocia w ujęciu dynamicznym w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

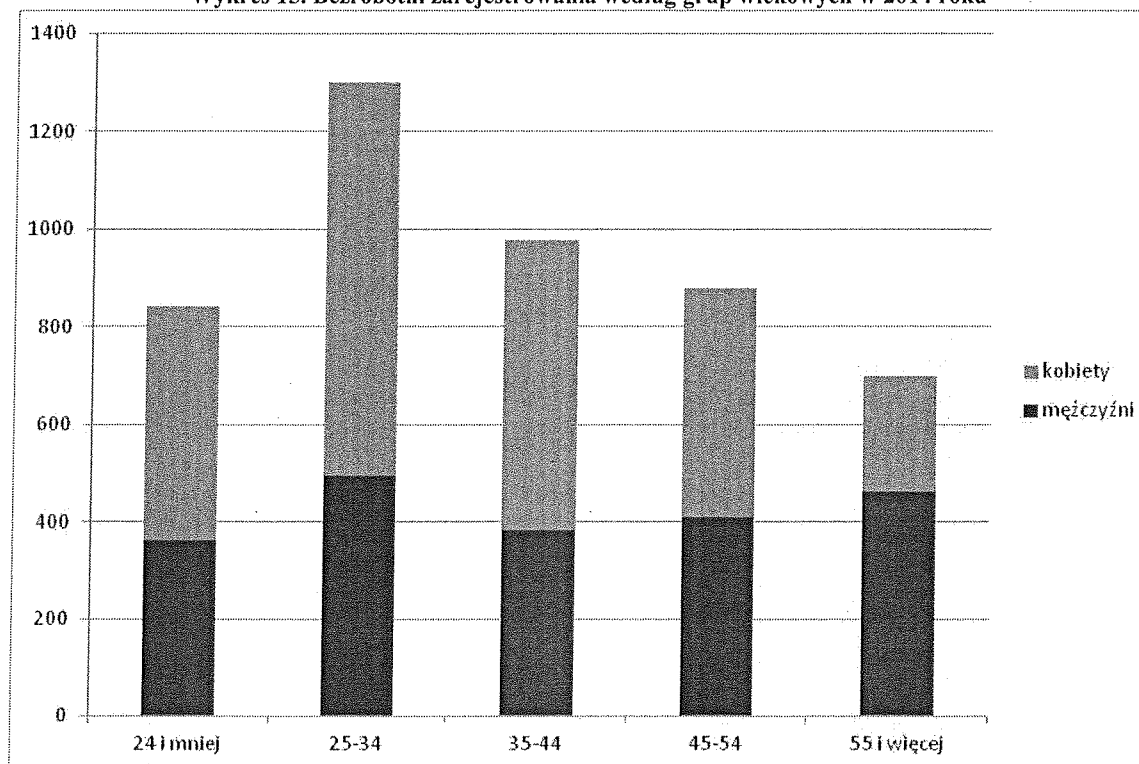
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku wynosił 6,5% i był niższy niż ten sam wskaźnik dla województwa kujawsko-pomorskiego, który wynosił 9,6%. Dla mężczyzn wskaźnik ten miał wartość 5,6%, a dla kobiet 7,6% i w obu przypadkach był niższy niż dla całego województwa. W 2014 roku 37,5% wszystkich bezrobotnych w powiecie bydgoskim to osoby pozostające bez pracy dłużej niż rok. 314 osób to bezrobotni w wieku 18-24 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy. Wśród nich, aż 67% stanowią kobiety. W przypadku osób bezrobotnych w wieku 55-64 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok (318 osób) udział kobiet wynosił tylko 28%. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 85,68% to osoby poprzednio pracujące, a 5,24% to osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy (patrz Tabela 14.). 14,32% bezrobotnych zarejestrowanych dotychczas nigdzie nie pracowało. Aż 73,89% wszystkich zarejestrowanych to osoby mieszkające na wsi. Z prawem do zasiłku pozostaje 13,15% osób bezrobotnych. W 2014 roku nowo zarejestrowanych bezrobotnych było 16,15%, a 6,66% bezrobotnych znalazło pracę.

Wykres 14. Bezrobotni zarejestrowani według typu w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

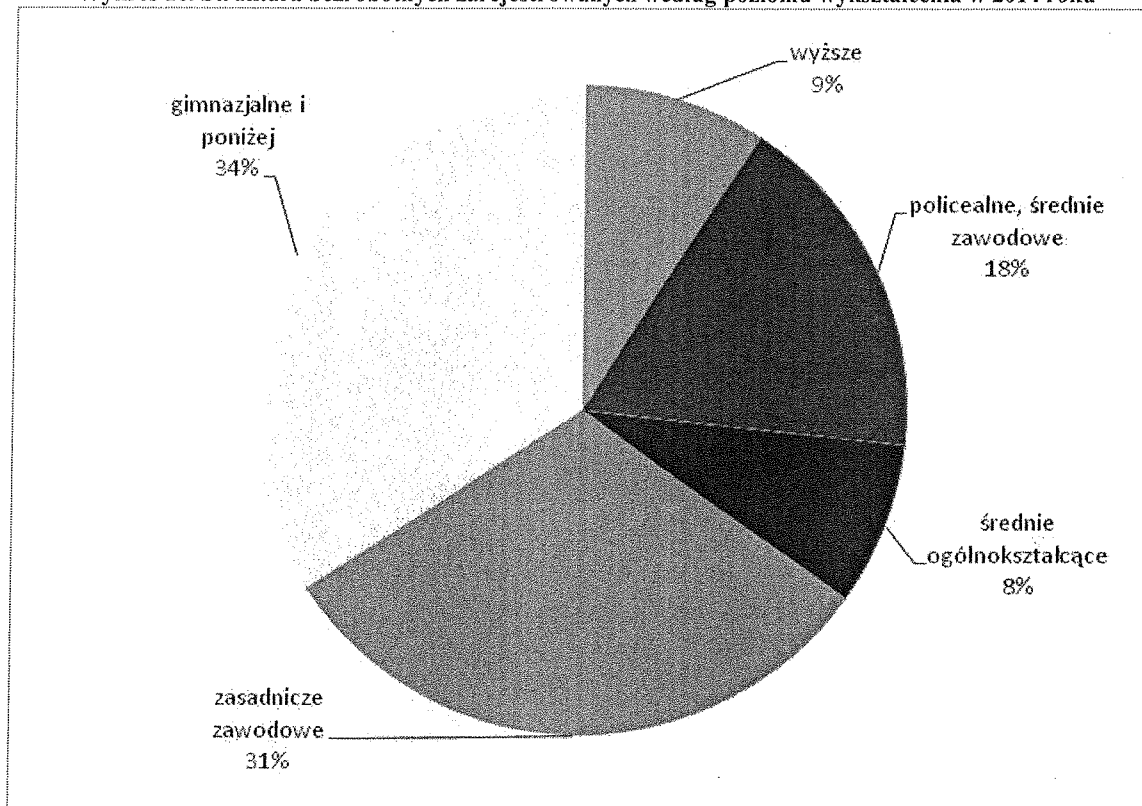
Wykres 15. Bezrobotni zarejestrowani według grup wiekowych w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

W 2014 roku najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych było w wieku 25-34 lata (27,67%) (patrz wykres 15.). Następными grupami wiekowymi były: 35-44 lata (20,81%), 45-54 lata (18,71%), 24 lata i mniej (17,94%). Najmniej bezrobotnych zarejestrowanych było w wieku 55 lat i więcej (14,88%). W strukturze bezrobotnych zarejestrowanych w 2014 roku dominowała grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (34%) oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym (31%) (patrz Wykres 16.). Najmniej osób bezrobotnych miało wykształcenie średnie ogólne (8%) i wyższe (9%).

Wykres 16. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani według typu w 2014 roku (udział %)

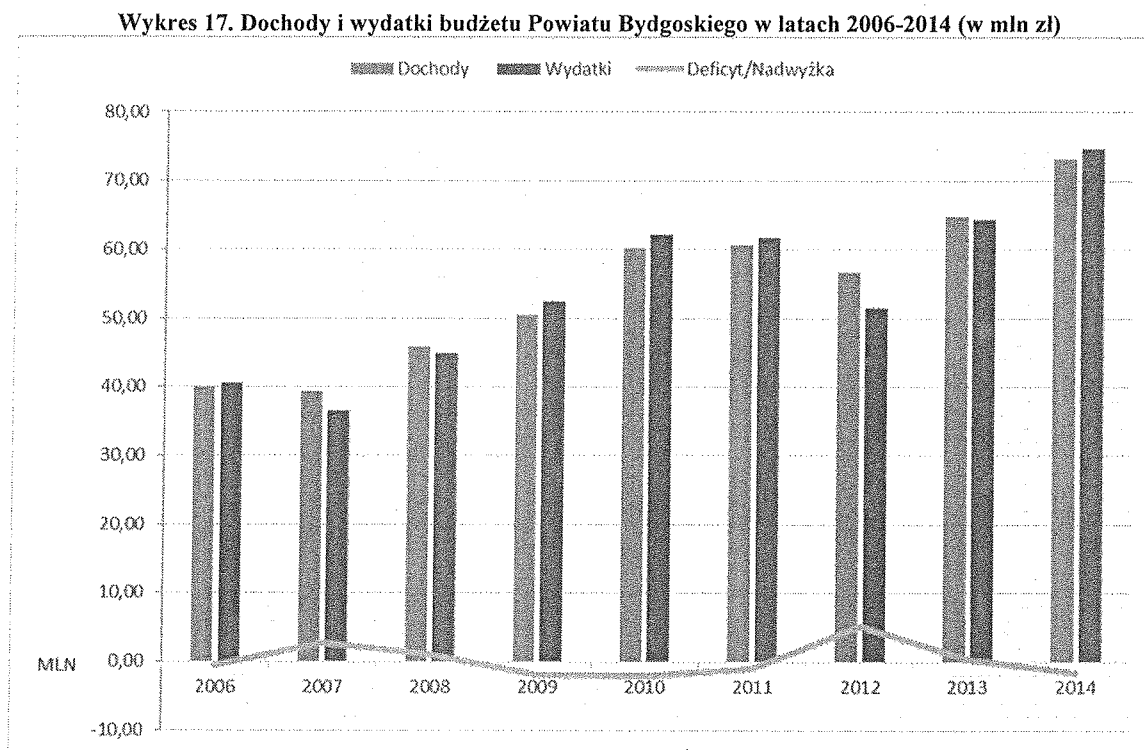
JEDNOSTKA PODZIAŁU TERYTORIALNEGO	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WG TYPU (%)							
	osoby poprzednio pracujące	osoby poprzednio pracujące zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu	osoby dotychczas niepracujące	zamieszkali na wsi	zamieszkali w mieście	z prawem do zasiłku	bezrobotni nowo zarejestrowani	bezrobotni wyrejestrowani z tytułu podjęcia pracy
Polska	82,72	5,18	17,28	44,49	55,51	13,28	12,73	5,92
Województwo kujawsko- pomorskie	84,21	4,28	15,79	46,55	53,45	15,12	14,57	6,49
Powiat bydgoski	85,68	5,24	14,32	73,89	26,11	13,15	16,15	6,66
Powiat toruński	83,95	7,36	16,05	78,18	21,82	18,53	19,21	5,79
Bydgoszcz	90,60	7,37	9,40	0,00	100,00	15,16	13,71	7,73
Toruń	90,74	5,85	9,26	0,00	100,00	12,07	11,21	6,96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

2.6. Sfera zarządzania

2.6.1. Budżet powiatu

Poniżej przedstawiono zestawienie dochodów i wydatków budżetu Powiatu Bydgoskiego w latach 2006-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Budżet Powiatu w przedstawionym okresie jest zrównoważony. Pojawiające się nadwyżki i deficyty nie przekraczają kilku procent wartości budżetów w poszczególnych latach. W roku 2014 dochody na jednego mieszkańca powiatu wyniosły 658,37 zł, natomiast wydatki na jednego mieszkańca 672,84 zł. Największy udział w dochodach powiatu mają dochody z działu 756 - *Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem*². W tabeli poniżej przedstawiono najważniejsze źródła dochodów powiatu w latach 2008-2014.

² Źródło: Dane GUS.

Tabela 15. Najważniejsze źródła dochodów budżetu Powiatu wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008-2014

DZIAŁY KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROLNICTWO I ŁOWIECTWO	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,08%
LEŚNICTWO	0,11%	0,10%	0,09%	0,09%	0,10%	0,09%	0,08%
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	3,52%	10,07%	16,96%	13,82%	0,83%	10,49%	17,36%
GOSPODARKA MIESZKANIOWA	1,26%	1,03%	4,44%	3,51%	6,36%	3,23%	2,09%
DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	1,68%	1,35%	1,00%	3,44%	3,97%	3,67%	3,00%
ADMINISTRACJA PUBLICZNA	1,66%	2,58%	2,38%	2,02%	2,33%	1,39%	1,41%
URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW (...)	0,00%	0,00%	0,03%	0,00%	0,00%	0,00%	0,09%
OBRONA NARODOWA	0,00%	0,01%	0,00%	0,01%	0,00%	0,01%	0,00%
DOCHODY OD OSÓB PRAWNYCH, OD OSÓB FIZYCZNYCH (...)	42,09%	37,98%	33,16%	35,69%	40,33%	39,48%	37,02%
RÓŻNE ROZLICZENIA	34,11%	33,32%	27,12%	26,76%	30,30%	27,26%	23,15%
OŚWIATA I WYCHOWANIE	0,38%	0,68%	0,54%	0,41%	2,15%	1,53%	2,28%
OCHRONA ZDROWIA	0,05%	0,04%	0,03%	0,04%	0,05%	0,04%	0,04%
POMOC SPOŁECZNA	14,32%	10,46%	9,95%	9,94%	11,43%	10,81%	10,13%
POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	0,56%	2,28%	3,65%	3,87%	1,57%	1,76%	2,92%
EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	0,21%	0,09%	0,09%	0,08%	0,09%	0,08%	0,07%
GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	0,00%	0,00%	0,49%	0,31%	0,41%	0,17%	0,28%
KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO	0,00%	0,00%	0,07%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
KULTURA FIZYCZNA I SPORT	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Poniżej w tabeli przedstawiono analogiczne zestawienie dotyczące struktury wydatków budżetu Powiatu Bydgoskiego w latach 2008-2014.

Tabela 16. Struktura najważniejszych wydatków z budżetu Powiatu wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008-2014

DZIAŁY KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROLNICTWO I ŁOWIECTWO	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,24%	0,09%	0,14%
LEŚNICTWO	0,28%	0,28%	0,20%	0,25%	0,29%	0,23%	0,20%
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	22,07%	30,28%	36,36%	30,71%	13,71%	28,53%	35,67%
TURYSTYKA	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%
GOSPODARKA MIESZKANIOWA	0,71%	0,64%	0,86%	1,73%	1,22%	1,06%	0,69%
DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	1,73%	1,30%	0,99%	2,02%	2,06%	2,29%	1,26%
ADMINISTRACJA PUBLICZNA	17,19%	15,65%	14,61%	15,78%	19,88%	16,33%	14,87%
URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW (...)	0,00%	0,00%	0,03%	0,00%	0,00%	0,00%	0,09%

OBRONA NARODOWA	0,00%	0,01%	0,00%	0,01%	0,00%	0,01%	0,00%
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE (...)	0,18%	0,16%	0,14%	0,13%	0,16%	0,15%	0,14%
OBSŁUGA DŁUGU PUBLICZNEGO	0,01%	0,01%	0,01%	0,05%	0,45%	0,21%	0,18%
OŚWIATA I WYCHOWANIE	26,38%	24,41%	20,94%	22,12%	30,27%	22,60%	21,95%
OCHRONA ZDROWIA	0,05%	0,04%	0,03%	0,04%	0,06%	0,04%	0,08%
POMOC SPOŁECZNA	25,97%	20,27%	17,34%	18,45%	23,53%	20,90%	17,39%
POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	2,42%	4,16%	5,51%	5,70%	4,26%	4,15%	4,48%
EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	2,72%	2,57%	2,46%	2,64%	3,30%	3,13%	2,47%
GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	0,00%	0,00%	0,23%	0,21%	0,20%	0,09%	0,20%
KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO	0,08%	0,07%	0,17%	0,06%	0,23%	0,07%	0,07%
KULTURA FIZYCZNA	0,00%	0,00%	0,00%	0,09%	0,12%	0,10%	0,08%
KULTURA FIZYCZNA I SPORT	0,19%	0,13%	0,09%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Struktura wydatków budżetu Powiatu Bydgoskiego jest nieco bardziej zróżnicowana. Największy udział w całkowitych wydatkach w roku 2014 mają wydatki z działu Transport i łączność (35,67%). Udział wydatków z tego działu, w całkowitych wydatkach budżetu jest zróżnicowany w przedstawionym okresie. Najwyższy był w roku 2010 (36,36%), najniższy w roku 2012 (13,71%). Drugą największą grupą wydatków w roku 2014 w budżecie Powiatu były wydatki z działu Oświata i wychowanie (21,95%). Wydatki na ten dział wahają się w przedziale od 20,94% całkowitych wydatków budżetu (rok 2010) do 30,27% w roku 2012, kiedy to były one najwyższe. Trzecią najważniejszą grupą wydatków w budżecie Powiatu są wydatki w dziale Pomoc Społeczna. Utrzymują się one na poziomie poniżej 25% budżetu Powiatu.

III. STRATEGICZNY KIERUNEK ROZWOJU POWIATU

1. Misja Powiatu Bydgoskiego

Zgodnie z definicją misji samorządu powiatowego, ze względu na jego rolę i podstawowe funkcje do spełnienia, określenie misji precyzuje istotę działań samorządu na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu jak i miejsca powiatu w województwie.

Misją powiatu bydgoskiego jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy

2. Wizja przyszłości i cel nadrzędny rozwoju powiatu

Wizją rozwoju powiatu określamy opis jego pożądanego stanu w przyszłości. Jest to więc obraz tego co chcielibyśmy aby zostało stworzone lub się zdarzyło i czego realizacja wymaga zazwyczaj dłuższego czasu. Wypracowana **wizja zrównoważonego rozwoju powiatu bydgoskiego** oznacza więc przyszły stan powiatu, funkcjonującego według zasad gwarantujących jego trwały i zrównoważony rozwój. Wypracowana przez Zespół Opracowujący Strategię wizja, jest przełożeniem idei ekorozwoju na obraz funkcjonowania powiatu w przyszłości. Gwarantuje ona obraz powiatu zintegrowanego wewnątrz i zewnątrz, a także poszanowanie zasobów środowiska przez społeczność lokalną. Ma ona wiele wspólnego z marzeniem, nie jest jednak całkowicie oderwana od rzeczywistości – w dalszej części Strategii jej zapisy zostały przełożone na język działań operacyjnych. Wizja nie jest więc rejestrem zadań do wykonania, a jedynie określeniem przyszłego stanu powiatu, którego osiągnięcie jest warunkowane wykonaniem wielu działań szczegółowych.

Wizję ekorozwoju powiatu bydgoskiego – zgodnie z zapisami Agendy 21 – określono w podziale na lądy: ekologiczny, gospodarczy, społeczny, przestrzenny i sferę zarządzania. Jej zapisy są następujące:

A. Ład ekologiczny

1. Czyste środowisko naturalne:

- rozwiązanie problemu czystości wody i oczyszczania ścieków,
- dobrze utrzymane lasy,
- czyste gleby,
- ograniczenie emisji do atmosfery - czyste powietrze.

2. Rozwiązany problem odpadów:

- wprowadzona segregacja odpadów i odzysk surowców wtórnych,
- rozwiązany problem wysypisk śmieci,
- zlikwidowane dzikie wysypiska śmieci,
- wprowadzony system prawidłowej utylizacji odpadów,
- opracowany i wdrożony racjonalny system gospodarki odpadami.

3. Rozwinięta edukacja ekologiczna społeczności powiatu:

- ogólnie dostępna edukacja ekologiczna,

- ścieżki edukacyjne,
- rozwinięta ekologiczna turystyka.

4. Rozwinięty system ochrony przyrody:

- utworzone otuliny wokół wartościowych ekosystemów,
- utworzone parki krajobrazowe,
- zlikwidowane kłusownictwo,
- stworzona mapa pomników przyrody.

5. Rozwinięty, nieszkodliwy dla środowiska przemysł:

- opracowana i wdrożona polityka w zakresie wykorzystania czystych źródeł energii,
- energia wytwarzana przez elektrownie wiatrowe, wodne i słoneczne.

B. Ład gospodarczy

1. Dynamicznie rozwinięte gospodarstwa rolne o ustabilizowanych dochodach:

- nowoczesne gospodarstwa rolne (specjalizacja, skala produkcji),
- dostępne niskooprocentowane kredyty,
- rozwinięta produkcja integrowana i ekologiczna,
- upełnorolnione gospodarstwa,
- gospodarstwa dostosowane do wymogów wspólnej polityki rolnej (korzystanie ze środków pomocowych).

2. Stworzone dobre warunki dla rozwoju małych i średnich firm (przemysł lekki, usługi):

- zapewnione źródła informacji gospodarczej (inkubator przedsiębiorczości, punkty informacji gospodarczej),
- przygotowane, uzbrojone tereny, wykorzystane m. in. na cele niezbędnej infrastruktury gospodarczej,
- dostępne kredyty i środki pomocowe.

3. Zmniejszone bezrobocie w wyniku rozwoju alternatywnych źródeł dochodów (turystyka, agroturystyka):

- wykorzystane walory przyrodnicze i kulturowe powiatu,
- wyznaczone i urządzone trasy turystyczne,
- rozwinięta sieć hotelowa i gastronomiczna.

4. Dobrze funkcjonujący rynek zbytu dla produktów rolnych i przetwórstwa rolno-spożywczego:

- utworzony rynek hurtowy,
- przetwórnictwo płodów rolnych,
- wybudowane i dobrze funkcjonujące zakłady konfekcji produktów rolnych.

5. Wykorzystane położenie powiatu wokół Bydgoszczy jako zaplecza gospodarczego miasta:

- dobre warunki zamieszkania i wypoczynku dla mieszkańców powiatu i miasta Bydgoszczy.

C. Ład społeczny

1. Kulturotwórcza rola powiatu jako sposób zintegrowania społeczności lokalnej:

- zlikwidowane patologie społeczne,
- rozwinięta kultura fizyczna,
- dostosowane formy pracy placówek kulturalnych i sportowych do zainteresowań i potrzeb społecznych,
- wsparcie dla społecznych form działalności kulturalnej i sportowej.

2. Wyrównane szanse edukacyjne dzieci i młodzieży:

- dobrze i racjonalnie zorganizowana sieć szkolnictwa ponadgimnazjalnego, spójna z ponadpowiatowym rynkiem pracy,
- kształcenie zawodowe dostosowane do potrzeb regionu,
- rozwinięte kształcenie ustawiczne,
- dostępne stypendia dla osób uczących się,
- rozwinięte szkolnictwo niepubliczne.

3. Zaspokojone oczekiwania społeczności lokalnej w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej:

- rozwinięty system opieki nad ludźmi starszymi,
- utworzone miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych,
- zlikwidowane bariery utrudniające normalne funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym,
- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie bydgoskim.

D. Ład przestrzenny

1. Rozwinięty system komunikacyjny:

- rozbudowana i zmodernizowana sieć dróg,
- rozwinięty transport publiczny i prywatny,
- rozbudowany system telekomunikacyjny,
- rozwinięta sieć internetowa.

2. Rozwinięta infrastruktura techniczna:

- rozwinięte układy sieci:
 - elektroenergetycznych,
 - wodociągowych,
 - kanalizacyjnych,
 - wysoki poziom gazyfikacji.

3. Dobrze wykorzystana przestrzeń:

- zintegrowane działania w przestrzeni architektonicznej, planistycznej, projektowej,
- chronione zabytki,
- rozwinięte formy zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego,
- podniesiony poziom estetyki miast i wsi.

E. Sfera zarządzania

1. Pełne zabezpieczenie finansowe dla realizacji zadań w powiecie:

- uzyskiwanie dofinansowania do realizacji zadań z budżetu państwa,
- dostępne środki na inwestycje,
- dynamicznie rosnące dochody własne powiatu.

2. Znacząca rola powiatu w regionie:

- rozwinięta i skuteczna promocja powiatu,
- rozwinięta infrastruktura turystyczna,
- rozwinięta gospodarka, przemysł i rolnictwo.

3. Ścisła współpraca powiatu z sektorem prywatnym:

- polityka sprzyjająca rozwojowi gospodarczemu,
- sprawne procedury administracyjne,
- stosowane mechanizmy stymulujące rozwój gospodarczy,
- posiadana pełna baza danych dotycząca możliwości inwestowania w powiecie (istniejące firmy i zakłady pracy, wolne tereny pod inwestycje),
- wspólne z sektorem prywatnym finansowanie przedsięwzięć o charakterze publicznym,
- wspólne szukanie atrakcyjnych rynków zbytu.

4. Rozwinięta współpraca z jednostkami samorządowymi w powiecie bydgoskim i z miastem Bydgoszcz:

- powiat pełniący funkcję koordynatora w podejmowanych wspólnych przedsięwzięciach,
- wspólne działania zmierzające do pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych,
- tworzone wspólne programy działania,
- wypracowana wspólna polityka społeczno-gospodarcza,
- wspólna promocja.

5. Rozwinięta współpraca z zagranicą:

- nawiązana współpraca z regionami Europy w celu wymiany doświadczeń,
- wymiana międzynarodowa grup zawodowych i społecznych,
- wspólna realizacja przedsięwzięć.

Naturalną kontynuacją wypracowanej wizji ekorozwoju powiatu jest określenie jego celu nadrzędnego – określającego w sposób hasłowy istotę wizji. Wyraża on podstawową ideę przyszłego rozwoju powiatu bydgoskiego i określa stan jaki mamy szansę – pod warunkiem podjęcia działań zapisanych w strategii – osiągnąć. Cel ten sformułowano następująco:

**Rozwinięty i silny Powiat Bydgoski gwarancją dostatniego
i bezpiecznego życia społeczności lokalnej**

3. Cele główne strategii

Sformułowany cel nadrzędny różni się od **celu głównego strategii** stopniem jego osiągalności i zakresem odpowiedzialności za jego realizację. Przyjmujemy bowiem, że cel główny – w odróżnieniu od celu nadrzędnego – osiągniemy w całości, a za realizację ponosimy pełną odpowiedzialność. Cel główny odpowiada więc na pytanie: jaki rozwój zapewni powiatowi realizację jego celu nadrzędnego? Przy budowie strategii ekorozwoju odpowiedź na to pytanie sformułować możemy następująco: rozwój społeczno-gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem, czyli rozwój, w którym granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów środowiska. Przy budowie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego cel główny jest więc z góry określony przez nazwę programu. Został on sformułowany następująco:

Zrównoważony rozwój społeczno - gospodarczy Powiatu Bydgoskiego

Tak zdefiniowany cel główny strategii został uściślony w odniesieniu do poszczególnych ładów:

- w zakresie *ładu ekologicznego*:
czyste, gospodarczo wykorzystane środowisko,
- w zakresie *ładu gospodarczego*:
rozwój przedsiębiorczości z poszanowaniem walorów środowiska,
- w zakresie *ładu społecznego*:
ograniczone bezrobocie i patologie społeczne,
- w zakresie *ładu przestrzennego*:
zachowany ład przestrzenny powiatu,
- w zakresie *sfery zarządzania*:
skuteczne i profesjonalne zarządzanie rozwojem społeczno-gospodarczym powiatu.

Tak określony główny cel rozwoju powiatu stanowi podstawę dla budowy listy celów szczegółowych rozwoju oraz zapisów planu realizacyjnego.

IV. CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA ROZWÓJ POWIATU

W niniejszym rozdziale przedstawiono zidentyfikowane w trakcie prac nad aktualizacją Strategii uwarunkowania rozwoju powiatu – zarówno czynniki sprzyjające jak i ograniczenia. W szczególności uwzględniono informacje wynikające z:

- dokonanej analizy silnych i słabych stron powiatu bydgoskiego oraz zagrożeń dla jego rozwoju (tzw. analiza SWOT) w odniesieniu do poszczególnych łądów,
- diagnozy o stanie powiatu,
- tak określone czynniki rozwojowe powiatu przedstawiono jako słabe i silne strony powiatu (czynniki wewnętrzne) oraz szanse i zagrożenia (czynniki zewnętrzne).

Czynnikami sprzyjającymi rozwojowi powiatu nazywamy takie uwarunkowania, które umożliwiają realizację koncepcji jego zrównoważonego rozwoju, a przez to określonego powyżej celu nadrzędnego oraz wizji rozwoju. Problemami rozwoju powiatu nazywamy takie uwarunkowania, które stanowią istotne utrudnienia w procesie jego rozwoju. Ich trafna identyfikacja decyduje o jakości i celowości zapisów planu operacyjnego.

1. Silne i słabe strony powiatu bydgoskiego

Analiza dostępnych materiałów statystycznych powiatu bydgoskiego i opracowań gmin z terenu powiatu pozwala w sposób sformułować spostrzeżenia i wnioski, które przedstawiają aktualną pozycję strategiczną powiatu bydgoskiego i w istotny sposób wspomagają prace nad aktualizacją Strategii.

ŁAD EKOLOGICZNY

Sily (wewnętrzne)	Słabości (wewnętrzne)
• bogate zasoby przyrodnicze i naturalne, • potencjał naukowy, • położenie geograficzne, • metropolitalny Związek Gmin Bydgoskich, • korzystne warunki rozwoju dla gospodarstw ekologicznych	• zanieczyszczone środowisko (woda, powietrze, gleby), • niedostateczny poziom rozwoju proekologicznej infrastruktury, • niedostatecznie rozwinięta działalność proekologiczna, • niski poziom świadomości ekologicznej, • niski poziom egzekwowania przepisów dot. ochrony środowiska, • brak środków finansowych na rekultywację składowisk odpadów, • niewystarczający poziom segregacji odpadów, • dominująca forma unieszkodliwiania odpadów to składowanie na składowiskach, niski udział innych form unieszkodliwiania odpadów.

ŁAD GOSPODARCZY

SILY (WEWNĘTRZNE)	SŁABOŚCI (WEWNĘTRZNE)
Położenie orbitalne wokół bydgoszczy: - zasoby miejsc pracy miasta, - rynek zbytu dla produktów rolnych, - przetwórstwo produktów rolnych, - łatwy dostęp do kształcenia na poziomie szkół średnich i wyższych, - łatwa możliwość przekwalifikowania i zmiany zawodu, Atrakcyjne przyrodniczo tereny, Dostępne tereny inwestycyjne, Park przemysłowy w solcu kujawskim, Funkcjonujące subregionalny fundusz pożyczkowy „kujawiak” oraz k-p fundusz pożyczkowy, Dobra współpraca z instytucjami okołobiznesowymi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości w powiecie,	Niski stopień rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, Zmniejszanie się potencjalnej siły roboczej.

ŁAD SPOŁECZNY

Sily (wewnętrzne)	Słabości (wewnętrzne)
• położenie powiatu wokół dużej aglomeracji miejskiej: - dostęp do placówek kultury i oświaty, - różnorodność kierunków kształcenia na wielu poziomach, - zróżnicowany rynek pracy, • Bliskie położenie wobec ośrodków uniwersyteckich, • Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspomagającymi pracę szkoły, • Gotowość do podejmowania działań w zakresie dostosowania kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy, • Dobra współpraca z pracodawcami prowadzącymi praktyki zawodowe, • Wola i determinacja samorządów gminnych i powiatu w realizacji zadań eliminujących negatywne zjawiska społeczne (realizacja programu „Bezpieczny Powiat”), • Dobry przepływ informacji w zakresie występujących zagrożeń i	• brak spójności terytorialnej powiatu, • ograniczone fundusze na działania służące wszechstronnemu rozwojowi mieszkańców (zajęcia pozalekcyjne, placówki kulturalno-oświatowe), • ograniczone możliwości, organizowania praktyk zawodowych u pracodawców • wyeksploatowane wyposażenie techniczno-ratownicze jednostek OSP, gwarantujące poczucie bezpieczeństwa społeczeństwa i ograniczone środki na odtworzenie tego wyposażenia, • ograniczone środki finansowe na działania prewencyjne, mające na celu poprawę poczucia bezpieczeństwa u dzieci i młodzieży oraz kształtowanie świadomości w tym zakresie, • brak Centrum Integracji Społecznej oraz Klubów Integracji Społecznej, • brak formy pomocy w postaci Mieszkania Chronionego,

zdarzeń na linii Województwo – Powiat – Gminy	
• dobra koordynacja wszystkich działań wszystkich służb ratowniczych i stałe analizowanie zdarzeń kryzysowych na terenie Powiatu, • dobra współpraca dyspozytora Centrum Zarządzania Kryzysowego z miejskim stanowiskiem kierowania KM PSP w Bydgoszczy, • bardzo dobra infrastruktura informatyczna i łącznościowa w zakresie działań ratowniczych, • bogata i systematycznie aktualizowana baza danych o siłach i środkach niezbędnych do działań ratowniczych, będących w zasobach Powiatu Bydgoskiego, • bardzo dobra znajomość lokalnych zagrożeń, • bardzo dobrze zorganizowany Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy oraz duża ilość prężnie działających jednostek OSP, • duża liczba członków OSP przeszkolonych w zakresie ratownictwa medycznego, • wysoka aktywność młodzieżowych drużyn pożarniczych, • dobry system łączności bezpośredniej wszystkich służb biorących udział w czynnościach ratowniczych, • sprawnie działająca sieć służb ratowniczych, porządkowych i organów ścigania, • funkcjonowanie dwóch Domów Pomocy Społecznej w Koronowie i Bożenkowie oraz jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej w Trzemiętowie, • dobry poziom funkcjonowania zawodowych rodzin zastępczych, • funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej, • systematyczna likwidacja barier architektonicznych,	

• trzy funkcjonujące Domy Samopomocy w Nowej Wsi Wielkiej, Dobrczu i Solcu Kujawskim,	
---	--

ŁAD PRZESTRZENNY

Siły (wewnętrzne)	Słabości (wewnętrzne)
• położenie wokół dużej aglomeracji miejskiej, • przebieg przez teren powiatu głównych szlaków komunikacyjnych • duże zasoby przyrodnicze, • Zalew Koronowski – potencjał turystyczny, • połączenia lotnicze, • położenie w granicach Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego,	• braki w zakresie infrastruktury, • nieuporządkowany stan terenów inwestycyjnych, • brak planu zagospodarowania przestrzennego powiatu, • brak środków na rozwój infrastruktury, • brak informacji o planach zagospodarowania przestrzennego w gminach, • niewykorzystywanie niekonwencjonalnych źródeł energii, • słaba integracja pomiędzy gminami,

SFERA ZARZĄDZANIA

Siły (wewnętrzne)	Słabości (wewnętrzne)
• kompetentna kadra sfery zarządzania, • dobry klimat do współpracy z sektorem prywatnym, • sprawne procedury administracyjne, • dobra współpraca z miastem Bydgoszcz, • znacząca rola powiatu w regionie, • dobra współpraca z samorządem wojewódzkim, • docenianie wspólnej promocji jako stymulatora rozwoju całego regionu, • podejmowanie wspólnych działań z gminami zmierzających do pozyskiwania środków finansowych.	• ograniczone środki finansowe na realizację zadań bieżących i na inwestycje, • niedoskonała współpraca z gminami w dziedzinie gospodarki i promocji: - brak wspólnych programów działania, - brak wspólnej polityki gospodarczej, • brak rozwiniętej współpracy z zagranicą, • niska świadomość społeczna w temacie potrzeby funkcjonowania powiatu.

2. Szanse i zagrożenia

ŁAD EKOLOGICZNY

Szanse (zewnętrzne)	Zagrożenia (zewnętrzne)
• Metropolitalny Związek Gmin Bydgoskich, • wzrost poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa, • czysta produkcja, • prawidłowa polityka przestrzenna, • potencjał siły roboczej, • racjonalny program gospodarki odpadami, • dostępne środki pomocowe	• niespójny i niestabilny system prawny, • zagrożenia ekologiczne, • zaniechanie rekultywacji likwidowanych składowisk odpadów, • negatywny wpływ rozwoju przemysłu

ŁAD GOSPODARCZY

Szanse (zewnętrzne)	Zagrożenia (zewnętrzne)
• rozwój budownictwa mieszkaniowego, rekreacyjnego i przemysłowego, • rozwój turystyki i agroturystyki, • rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, • środki pomocowe z Unii Europejskiej, • zainteresowanie inwestycjami w turystykę i agroturystykę, • innowacyjna gospodarka	• brak stabilnej polityki finansowej, obejmującej sektor rolniczy i małych oraz średnich przedsiębiorstw, • odpływ specjalistów do pracy za granicę i do dużych aglomeracji,

ŁAD SPOŁECZNY

Szanse (zewnętrzne)	Zagrożenia (zewnętrzne)
• dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, • rosnące zainteresowanie inwestorów wolnymi terenami na prowadzenie działalności gospodarczej, • nowe formy współdziałania samorządów, szkół i ośrodków szkolnictwa wyższego, • dostępność do środków finansowych z Unii Europejskiej, • rozwój sportu kwalifikowanego, • rozwój kultury, • doświadczenie i praktyczna wiedza innych jednostek samorządu terytorialnego, • wzrost gospodarczy, • aktywność osób w wieku emerytalnym, gotowość uczestnictwa w życiu społecznym, rozwijanie pasji i zainteresowań,	• niestabilny system prawny, • wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej, • trudności w adaptacji osób długotrwale bezrobotnych, • niespójny system wynagrodzeń w sektorze gospodarczym, usługowym i finansów publicznych, • niekorzystne tendencje demograficzne, • zagrożenia powodziowe, • ataki terrorystyczne, • migracja zarobkowa,

ŁAD PRZESTRZENNY

Szanse (zewnętrzne)	Zagrożenia (zewnętrzne)
• rozwój przedsiębiorczości, • wyrównywanie szans edukacyjnych, • rozwój kultury i sportu, • rozwój agroturystyki i powstawanie nowych terenów rekreacyjnych, • napływ kapitału krajowego i zagranicznego, • zainteresowanie inwestorów terenami rekreacyjnymi powiatu, • obszary metropolitalne,	• zagrożenia środowiskowe, • zagrożenia ładu przestrzennego wynikające z rozwoju infrastruktury drogowej, • zróżnicowany poziom rozwoju gmin, uzależniony od położenia wobec głównych szlaków komunikacyjnych,

SFERA ZARZĄDZANIA

Szanse (zewnętrzne)	Zagrożenia (zewnętrzne)
• możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych, • młode dynamicznie rozwijające się wykształcone społeczeństwo, ukierunkowane na realizację zamierzeń, • wspólna polityka społeczno-gospodarcza administracji rządowej i samorządowej, • atrakcyjność projektów powiatu w realizacji programu wojewódzkiego, • funkcjonowanie w Unii Europejskiej jako potrzebnej jednostki szczebla administracyjnego, • położenie wokół Bydgoszczy.	• niespójna polityka państwa w zakresie funkcjonowania Powiatu jako jednego ze szczebli administracji samorządowej, • niespójna polityka fiskalna, • możliwość wzrostu stopy bezrobocia, • brak nowoczesnego i sprawnego systemu edukacji narodowej.

V. PLAN OPERACYJNY STRATEGII – CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ ICH REALIZACJA

Ład ekologiczny

CEL A1. RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI W POWIECIE BYDGOSKIM.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. BIEŻĄCA ANALIZA ZAGROZEŃ DLA POWIATU WYNIKAJĄCYCH Z SYSTEMATYCZNIE PROWADZONEGO MONITORINGU W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI ORAZ OCHRONY ŚRODOWISK. FORMUŁOWANIE WNIOSKÓW DO REALIZACJI DLA ODPOWIEDZIALNYCH ZAKŁADÓW I INSTYTUCJI.	2008-2016	INSPEKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. AKTUALIZOWANIE POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ŁĄCZNIE Z PROGRAMEM GOSPODARKI ODPADAMI ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM ROZWOJU FORM SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. WSPIERANIE I UCZESTNICZENIE W DZIAŁANIACH PODEJMOWANYCH PRZEZ BYDGOSZCZ W ZAKRESIE URUCHOMIENIA TERMICZNEJ UTYLIZACJI ODPADÓW KOMUNALNYCH.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL A 2. STWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU ALTERNATYWNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII W POWIECIE BYDGOSKIM.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. UPOWSZECHNIENIE INFORMACJI O PROWADZONYCH PRACACH W ZAKRESIE POZYSKIWANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE) NA TERENIE GMIN POWIATU BYDGOSKIEGO.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. UPOWSZECHNIENIE INFORMACJI O DOSTĘPNYCH URZĄDZENIACH, NIEZBĘDNYCH DO WYKORZYSTANIA OZE ORAZ PROCEDURACH ADMINISTRACYJNYCH W CELU UZYSKANIA NIEZBĘDNYCH POZWOLEŃ.	2008-2016	DYREKTOR WB DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE

CEL A 3. WZROST POZIOMU ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. ANALIZA STANU ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW POWIATU BYDGOSKIEGO I POPULARYZACJA SPECJALNEGO OPRACOWANIA Z TEGO ZAKRESU.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. PODNOSZENIE ŚWIADOMOŚCI W ZAKRESIE REDUKCJI EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. PROMOCJA ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO POPRZECZ ORGANIZACJĘ SEMINARIÓW, SPOTKAŃ, SZKOLEŃ.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. DZIAŁANIA NA RZECZ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ: WARSZTATY, SZKOLENIA, KONKURSY, PUBLIKACJE.	2008-2016	DYREKTOR PCZO DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL A 4. OCHRONA ZASOBÓW I POPRAWA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. WSPIERANIE GMIN NA RZECZ BUDOWY KANALIZACJI NA OBSZARACH WIEJSKICH.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. WSPIERANIE GMIN W ZAKRESIE PRZEBUDOWY ISTNIEJĄCYCH UJĘĆ WÓD PODZIEMNYCH NA UKŁAD II STOPNIOWEGO POMPOWANIA.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. OPRACOWANIE INFORMACJI O ZASADACH I PROCEDURACH ADMINISTRACYJNYCH DOTYCZĄCYCH LIKWIDACJI NIECZYNNYCH (NIE EKSPLOATOWANYCH) OTWORÓW STUDZIENNYCH.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE
DZIAŁANIE 4. UPOWSZECHNIANIE DOBREJ PRAKTYKI ROLNICZEJ W ZAKRESIE STOSOWANIA ORAZ MAGAZYNOWANIA NAWOZÓW ORGANICZNYCH I CHEMICZNYCH.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 5. PROPAGOWANIE I WSPIERANIE DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO RETENCJONOWANIA WÓD POWIERZCHNIOWYCH – MAŁA	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

RETENCJA DLA CELÓW PRZECIWPOŻAROWYCH I NAWODNIEŃ ROLNICZYCH.			
--	--	--	--

Ład gospodarczy

CEL B 1. KORZYSTNE WARUNKI DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA TERENIE POWIATU BYDGOSKIEGO.

DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI OKOŁOBIZNESOWYMI W RAMACH WSPIERANIA ROZWOJU I PROMOCJI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, WŁADZE GMIN WRIFE,	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2 PODJĘCIE INICJATYWY W ZAKRESIE STWORZENIA INFORMATORA O MOŻLIWOŚCIACH I TERENACH INWESTYCYJNYCH NA TERENIE POWIATU.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, WŁADZE GMIN WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. OPRACOWANIE I AKTUALIZACJA BAZY DANYCH NT. PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA TERENIE POWIATU.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, WŁADZE GMIN WRIFE	WŁASNE ,ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. NAWIĄZYWANIE I UTRZYMYWANIE STAŁYCH KONTAKTÓW Z SEKTOREM MŚP W CELU PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ PROWADZĄCYCH DO AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ.	2008-2016	WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

CEL B 2. WYSOKO ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I REKREACYJNA.

DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. INWESTYCJE W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ.	2008-2016	WRIFE, WD WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2 PROMOWANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH POWIATU.	2008-2016	WRIFE, WOŚRIL WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. WYPRACOWANIE I PROMOCJA LOKALNYCH PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH.	2008-2020	WRIFE, WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. PODEJMOWANIE I WSPIERANIE DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNO- REKREACYJNEGO ZBIORNIKÓW WODNYCH.	2008-2016	WRIFE, WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

CEL B 3. STWORZENIE DOBRYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU GOSPODARSTW ROLNYCH.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. PODNOSZENIE POZIOMU WIEDZY ORAZ UMIEJĘTNOŚCI ROLNIKÓW I OSÓB PROWADZĄCYCH GOSPODARSTWA ROLNICZE.	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. WSPIERANIE POZAROLNICZYCH FORM DZIAŁALNOŚCI (AGROTURYSTYKA, EKSPLOATACJA KOPALIN POSPOLITYCH, USŁUGI).	2008-2016	DYREKTOR WOŚRIL DYREKTOR WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. WSPIERANIE ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO ORAZ PROPAGOWANIE PRODUKTÓW REGIONALNYCH.	2008-2016	WRIFE, WŁADZE GMIN WOŚRIL	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

Ład społeczny

CEL C 1. WYSOKI STANDARD BAZY EDUKACYJNEJ W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. PODEJMOWANIE DZIAŁANIA W KIERUNKU PODPISYWANIA WIELOLETNIICH UMÓW Z WYSPECJALIZOWANYMI INSTYTUCJAMI I ZAKŁADAMI PRACY W CELU ORGANIZACJI PRAKTYK ZAWODOWYCH NA POZIOMIE ZASADNICZYM, TECHNIKUM I POLICEALNYCH.	2008-2016	DYREKTOR PCZO WE WSPÓŁPRACY Z DYREKTORAMI SZKÓŁ	WŁASNE, SUBWENCJA OŚWIATOWA, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. KONTYNUOWANIE I INSPIROWANIE NOWYCH FORM WSPÓŁPRACY Z OŚWIATOWYMI PLACÓWKAMI UNII EUROPEJSKIEJ W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO.	2008-2016	DYREKTOR PCZO, WRIFE WE WSPÓŁPRACY Z DYREKTORAMI SZKÓŁ	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL C 2. ZMNIEJSZENIE SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE BYDGOSKIM.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. OPRACOWANIE POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.	2008-2016	DYREKTOR PCPR	WŁASNE
DZIAŁANIE 2. SUKCESYWNA REALIZACJA ZADAŃ ZAWARTYCH W POWIATOWYM PROGRAMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.	2008-2016	DYREKTOR PCPR WE WSPÓŁPRACY Z GMINAMI POWIATU	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

CEL C 3. KIERUNKI EDUKACJI DOSTOSOWANE DO POTRZEB RYNKU PRACY.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. ANALIZOWANIE I PROGNOZOWANIE POTRZEB RYNKU PRACY.	2008-2016	DYREKTOR PCZO WE WSPÓŁPRACY Z DYREKTORAMI SZKÓŁ I DYR. PUP	WŁASNE, SUBWENCJA OŚWIATOWA
DZIAŁANIE 2. BIEŻĄCE MONITOROWANIE I WPROWADZANIE DO OFERTY KSZTAŁCENIA KIERUNKÓW ZGODNYCH Z POTRZEBAMI RYNKU PRACY.	2008-2016	DYREKTOR PCZO WE WSPÓŁPRACY Z DYREKTORAMI SZKÓŁ	WŁASNE, SUBWENCJA OŚWIATOWA, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH DZIECI I MŁODZIEŻY.	2008-2016 -W MIARĘ MOŻLIWOŚCI	DYREKTOR PCZO WE WSPÓŁPRACY Z DYREKTORAMI SZKÓŁ	ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. DOSTOSOWYWANIE KWALIFIKACJI KADR DO OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW.	2008-2016	NADZÓR PEDAGOGICZNY – DYREKTORZY SZKÓŁ	WŁASNE, SUBWENCJA OŚWIATOWA, ZEWNĘTRZNE
CEL C 4. POBUDZANIE ROZWOJU SPORTU I KULTURY.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. WSPIERANIE INICJATYW LOKALNYCH.	2008-2016	DYREKTOR WRIFE, WD	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. OPRACOWANIE I REALIZACJA POWIATOWEGO KALENDARZA IMPRESZ SPORTOWYCH.	2008-2016	DYREKTOR WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. UCZESTNICTWO W IMPREZACH SPORTOWYCH W RAMACH KALENDARZA IMPRESZ KPSZZS.	2008-2016	DYREKTOR WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4 DOSTOSOWANIE KWALIFIKACJI KADRY DO OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW.	2008-2016	NADZÓR PEDAGOGICZNY - DYREKTORZY SZKÓŁ I KO	WŁASNE, SUBWENCJA OŚWIATOWA, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 5. WSPIERANIE ROZWOJU SPORTOWCÓW I TWÓRCÓW KULTURY, ORGANIZACJA POWIATOWYCH IMPRESZ KULTURALNYCH I SPORTOWYCH.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, DYREKTOR WRIFE, GMINY POWIATU BYDGOSKIEGO	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL C 5. WYSOKI STANDARD POMOCY INSTYTUCJONALNEJ I FORM OPIEKI NAD DZIECKIEM.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. DOSTOSOWYWANIE BAZY W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ	2008 – DO OSIĄGNIĘCIA STANDARDU	PCPR, ZARZĄD POWIATU	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

DO WYMAGANYCH STANDARDÓW.			
DZIAŁANIE 2. ROZWÓJ WOŁONTARIATU.	2008-2016	PCPR, WRIFE, ZARZĄD POWIATU	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. MODERNIZACJA I ROZWÓJ PLACÓWEK OPIEKUNCZO- WYCHOWAWCZYCH.	2008-2016	PCPR, ZARZĄD POWIATU	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. INTENSYFIKOWANIE RODZINNYCH FORM OPIEKI ZE SZCZEGÓLNYM NACISKIEM NA RODZINY ZASTĘPCZE.	2008-2016	PCPR, ZARZĄD POWIATU	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 5. DOSKONALENIE ZAWODOWE KADR POMOCY SPOŁECZNEJ.	2008-2016	PCPR, ZARZĄD POWIATU	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL C 6. WZROST POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW POWIATU.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. KOORDYNACJA DZIAŁAŃ SŁUŻB ODPOWIEDZIALNYCH ZA BEZPIECZEŃSTWO.	2008-2016	STAROSTA WOISO	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. REALIZACJA DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU POPRAWĘ BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO.	2008-2016	WK, WD , WOISO	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY W ZAKRESIE OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ, EKOLOGII ORAZ BEZPIECZNEGO SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO.	2008-2016	WOISO	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. REALIZACJA AKCJI „BEZPIECZNE WAKACJE”.	2008-2016	WOISO	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 5. KOORDYNACJA DZIAŁAŃ I TWORZENIE STRUKTURY ZARZĄDZANIA I REAGOWANIA KRYZYSOWEGO W POWIECIE BYDGOSKIM.	2008-2016	STAROSTA	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

Ład przestrzenny

CEL D 1. SPRAWNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY POWIATU BYDGOSKIEGO.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. USPRAWNIENIE SIECI KOMUNIKACYJNEJ POWIATU POPRZECZ PRZEBUDOWĘ I MODERNIZACJĘ DRÓG ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM DRÓG DOJAZDOWYCH DO SIECI DRÓG REGIONALNYCH I PONADREGIONALNYCH, ŁĄCZĄCYCH OŚRODKI O ZNACZENIU GOSPODARCZYM, KULTUROWYM I TURYSTYCZNYM.	2008-2016	DYREKTOR WD	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. PODNIESIENIE JAKOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA SIECI KOMUNIKACJI ROWEROWEJ POPRZECZ BUDOWĘ CIĄGÓW PIESZO- ROWEROWYCH.	2008-2016	DYREKTOR WD	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. WSPIERANIE DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH PRZECZ ZARZĄD WOJEWÓDZTWA W ZAKRESIE PRZEBUDOWY ORAZ MODERNIZACJI LINII KOLEJOWYCH NA TERENIE POWIATU BYDGOSKIEGO.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL D 2. MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POWIATU.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO PRZYSTOSOWANIA OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU PCPR GMINY	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. WSPÓLDZIAŁANIE W MODERNIZACJI INFRASTRUKTURY KOMUNALNEJ.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, GMINY	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. INFORMATYZACJA ZASOBU GEODEZYJNEGO.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU WGKIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO.	2008-2016	STAROSTA WK	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

CEL D 3. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I ATRAKCYJNOŚCI USŁUG TURYSTYCZNYCH.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. BUDOWA, MODERNIZACJA I PROMOCJA SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH.	2008-2016	WRIFE ORAZ WD	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. OPRACOWANIE BAZY DANYCH W ZAKRESIE INFORMACJI TURYSTYCZNEJ I INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. WSPÓŁPRACA Z LOKALNYMI PUNKTAMI INFORMACJI TURYSTYCZNEJ.	2008-2016	WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 4. WSPÓŁDZIAŁANIE Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W CELU PROMOCJI MIEJSC ATRAKCYJNYCH TURYSTYCZNE.	2008-2016	STAROSTA GMINY WRIFE	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL D 4. OPRACOWANIE KONCEPCJI ZAGOSPODAROWANIA POWIATU PRZESTRZENNEGO.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. KOORDYNOWANIE W RAMACH POSIADANYCH KOMPETENCJI PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN POWIATU BYDGOSKIEGO.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU, WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

Sfera zarządzania

CEL E 1. EFEKTYWNA, PRZEJRZYSTA I PRZYJAZNA ADMINISTRACJA PUBLICZNA.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. ZAPEWNIENIE EFEKTYWNEGO I SPRAWNEGO DZIAŁANIA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ NA TERENIE POWIATU.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU STAROSTA GMINY	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 2. REALIZACJA PRZEJRZYSTEGO I PRZYJAZNEGO URZĘDU DLA OBYWATELA.	2008-2016	SEKRETARZ POWIATU GMINY	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. PODNIOSZENIE KWALIFIKACJI I WYKSZTAŁCENIA KADR ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ POPRAZ PODWYŻSZANIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH PRACOWNIKÓW ORAZ WDRAŻANIE NOWOCZESNYCH STANDARDÓW ZARZĄDZANIA.	2008-2016	SEKRETARZ POWIATU, WŁADZE GMIN	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

DZIAŁANIE 4. WDROŻENIE SYSTEMU E- ADMINISTRACJI DZIĘKI ZASTOSOWANIU NOWOCZESNYCH SYSTEMÓW INFORMATYCZNYCH, KTÓRE PRZYCZYNIĄ SIĘ DO ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO.	2008-2016	SEKRETARZ POWIATU GMINY	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 5. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ W CELU POPRAWY W POZYSKIWANIU, PRZECHOWYWANIU, PRZEKAZYWANIU I WYKORZYSTYWANIU INFORMACJI, USPRAWNIAJĄCYCH PRACĘ URZĘDU.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU STAROSTA WRIFE GMINY	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 6. PROMOWANIE WARTOŚCI ETYCZNYCH WŚRÓD PRACOWNIKÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ.	2008-2016	STAROSTA	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
CEL E 2. OPRACOWANIE I REALIZACJA WSPÓLNEGO I SKUTECZNEGO PROGRAMU PROMOCJI POWIATU I GMIN.			
DZIAŁANIA	LATA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
DZIAŁANIE 1. POWOŁANIE ZESPOŁU DS. WSPÓLNEJ PROMOCJI POWIATU I GMIN.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU ZARZĄDY GMIN WRIFE	WŁASNE
DZIAŁANIE 2. OPRACOWANIE PROGRAMU WSPÓLNEJ PROMOCJI POWIATU I GMIN.	2008-2016	ZESPÓŁ DS. WSPÓLNEJ PROMOCJI	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE
DZIAŁANIE 3. SUKCESYWNA REALIZACJA PROGRAMU.	2008-2016	ZARZĄD POWIATU ZARZĄDY GMIN WRIFE GMINY	WŁASNE, ZEWNĘTRZNE

VI. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

Określenie systemu zarządzania realizacją Strategii jest bardzo ważnym, lecz często niedocenianym elementem Agendy 21. Decyduje on bowiem o tym, czy w miarę upływu czasu dynamika procesu realizacji Strategii będzie rosła czy słabnąć. Zaniedbanie jego stworzenia lub prawidłowego wdrożenia może stać się przyczyną zastopowania realizacji programu zrównoważonego rozwoju w powiecie.

1. Teoretyczne podstawy zarządzania strategią

Nowoczesne zarządzanie, to oparte na obserwacji, krytycznej analizie, dostosowanie do istniejących realiów tych rozwiązań, które sprawdzają się w praktyce innych jednostek zarówno krajowych jak i zagranicznych. Obserwacja i analiza pozwala na postrzeganie wielu uwarunkowań i zastosowanie wielu rozwiązań. Dokładne poznanie współczesnych trendów w teorii organizacji i zarządzania zapobiega powielaniu rozwiązań przestarzałych. Doświadczenie wskazuje, że niepowtarzalne jednostki ludzkie i tworzone przez nich zespoły, decydują o sukcesie każdego przedsięwzięcia. Fakt ten powinien być uwzględniany w zarządzaniu strategią, które ma na celu eliminację niepewności, a następnie podejmowanie strategicznych decyzji, zapewniających elastyczność i dynamikę zmian w działaniu, odpowiednią do dynamiki zmian w otoczeniu. Nowoczesne zarządzanie oparte musi być o pewne podstawowe wartości i zasady, przedstawione w poniższej tabeli:

PRZYJMOWANE WARTOŚCI	RESPEKTOWANE ZASADY
OTWARTOŚĆ	- TRAKTOWANIE OTOCZENIA I PRZESTRZENI JAKO WSPÓLNEGO MIEJSCA DO DZIAŁANIA, - UZNANIE, ŻE NAJSKUTECZNIEJSZE SĄ KONTAKTY BEZPOŚREDNIE, A NIE SFORMALIZOWANE, - PODKREŚLANIE, ŻE WZAJEMNE ZAUFANIE JEST WIĘCEJ WARTO DLA WYNIKÓW I KLIMATU SPOŁECZNEGO, NIŻ NAJBARDZIEJ SPRAWNE SYSTEMY ORGANIZACYJNE.
KOMPLEKSOWOŚĆ	- ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW, A NIE TYLKO SPEŁNIANIE FUNKCJI (CZYNNOŚCI) JEST ISTOTĄ ZARZĄDZANIA, - TRAKTOWANIE ORGANIZACJI JAKO CZĘŚCI OTOCZENIA, KTÓRE STANOWI DLA NIEJ ZBIÓR SZANS I ZAGROZEŃ I DETERMINUJE OSIĄGANIE SUKCESÓW W DZIAŁANIU, - UZNAWANIE ŻE DLA ROZWOJU KAŻDEJ ORGANIZACJI RÓWNIE WAŻNE JEST OSIĄGANIE EFEKTÓW EKONOMICZNYCH, JAK I ROZWÓJ LUDZI.
ORIENTACJA NA PRZYSZŁOŚĆ	- ZARZĄDZANIE OPARTE ZAWSZE NA WIZJI PRZYSZŁOŚCI, NAWET ODLEGŁEJ, - ROZWIĄZYWANIE DZISIEJSZYCH PROBLEMÓW Z PUNKTU WIDZENIA PRZYSZŁOŚCI, - UZNAWANIE, ŻE POSTĘP JAKO WYRAZ ROZWOJU ORGANIZACJI JEST DALEKO WAŻNIEJSZY NIŻ PRZETRWANIE.
KREATYWNOŚĆ	- ZAGOSPODAROWANIE WIEDZY LUDZKIEJ JEST DALEKO WAŻNIEJSZE, NIŻ ZAGOSPODAROWANIE ZASOBÓW RZECZOWYCH, - POSZUKIWANIE I WSPIERANIE LIDERÓW, - ROZWIJANIE U LUDZI POCZUCIA POTRZEBY OSIĄGNIĘĆ I SPRAWDZENIA

	SIĘ W PRACY, - WDROŻENIE ZASADY „ŻADNY NOWYCH RZECZY” PRZEZ WSZYSTKICH I WSZĘDZIE.
ORIENTACJA NA WYNIKI	- WYPRACOWYWANIE BOGACTWA ZAMIAST JEGO LICZENIA LUB UZYSKIWANIA GO PRZEZ ROZSZERZENIE FORMALNYCH KOMPETENCJI, - PRZYJĘCIE UZYSKIWANYCH WYNIKÓW, A NIE WYKONYWANYCH CZYNNOŚCI, POSIADANYCH DYPLOMÓW CZY CECH OSOBNICZYCH ZA PODSTAWOWE KRYTERIUM OCENY, - NACISK NA DZIAŁANIE: „ZRÓB TO”, „WYPRÓBUJ TO”.
WSPÓŁPRACA	- POSZUKIWANIE PARTNERÓW, - POSZUKIWANIE KONSENSUSÓW, NEGOCJOWANIE, - ORIENTOWANIE FORM, PROCEDUR I METOD ORGANIZACYJNYCH NA WSPÓŁDZIAŁANIE A NIE ZAPEWNIANIE DOMINACJI I OCHRONĘ ZAJMOWANYCH POZYCJI.

Postawione pytanie: dlaczego zarządzanie strategią ma priorytetowe znaczenie dla wszystkich, których Strategia dotyczy, ma jedną zasadniczą odpowiedź. Jest nią ogólny cel stawiany strategii – czyli dynamiczny ekorozwój gospodarki obszaru, który może być realizowany między innymi poprzez:

- stworzenie w powiecie zdolności kierowania przemianami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi,
- określenie kluczowych projektów, które są wyrazem strategii i jej programów,
- wskazanie organizacyjnej roli tych grup, które mogą wnieść swój wkład w realizację strategii i przedstawienie systemu współpracy niezbędnego do pomyślnej realizacji strategii,
- stworzenie podstaw do pozyskiwania dla powiatu pozabudżetowych środków finansowych, co pomoże w realizacji ważnych programów i projektów,
- nawiązanie kontaktu z mieszkańcami powiatu i stwarzanie im okazji do wyrażania zdań o pomysłach, których realizacja może mieć znaczenie dla ich przyszłości.

Zarządzanie strategią powinno koncentrować się wyłącznie na sektorach i obszarach, a także na organizacjach, które stanowią siłę napędową rozwoju.

2. Instrumenty realizacji strategii

Wśród instrumentów realizacji Strategii wyróżnić można wiele elementów, tworzących pięć zasadniczych grup:

- prawno-administracyjne,
- ekonomiczno-rynkowe,
- finansowe,
- z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu,
- informacyjno-edukacyjne.

Wśród nich odnaleźć można m. in. instrumenty opracowane i wprowadzane zarówno na szczeblu centralnym (o znaczeniu ogólnopolskim – w tym także instrumenty przyjęte na mocy międzynarodowych postanowień i uzgodnień), jak i lokalnym (wypracowane i wprowadzane na szczeblu regionu, powiatu bądź gminy). Przy realizacji programu zrównoważonego rozwoju powiatu, którego Strategia jest integralną częścią, posługiwać się należy całym ich wachlarzem,

umiejętnie przy tym dobierając poszczególne instrumenty i ich zestawy dla potrzeb realizacji określonych celów.

I tak, wśród **instrumentów prawno-administracyjnych** najistotniejszymi elementami są:

- **normy o charakterze ogólnym** – np. przepisy dotyczące użytkowania i ochrony zasobów środowiska (system zarządzania środowiskiem, system monitoringu ekologicznego, sprawozdawczość z zakresu ochrony środowiska),
- **normy szczegółowe** – dotyczące np. ochrony poszczególnych komponentów środowiska (kopalin, powietrza, wód, lasów, roślin, zwierząt).

W grupie instrumentów **ekonomiczno-rynkowych** znaleźć można m. in.:

- **opłaty** – z tytułu użytkowania określonych systemów ekologicznych, stanowiących tzw. dobro wspólne – jak np. pobór wody, emisję zanieczyszczeń do atmosfery, przeznaczenie gruntów na określone cele, wydobywanie kopalin,
- **subwencje** – udzielanie w celu wspierania określonych zachowań – np. dotacje do wprowadzania proekologicznych rozwiązań w prywatnych gospodarstwach, pożyczki i kredyty preferencyjne,
- **kary** – nakładane na poszczególne podmioty w związku z przekraczaniem określonych przepisów i regulacji prawnych – np. pobór wody w ilości większej niż ustalona w pozwoleniu, przekroczenie warunków odprowadzania ścieków, składowanie odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych, nielegalna wycinkę drzew itp.

Instrumenty finansowe są w Polsce kojarzone z systemem gromadzenia i pozyskiwania funduszy na inwestycję o określonym charakterze. Z uwagi na swoją naturę, instrumenty te służą prowadzeniu inwestycji własnych sektora publicznego (gminy, powiatu, regionu, rządu), w tym za pośrednictwem specjalnych agencji i instytucji do tego przeznaczonych. Gromadzą one i pozyskują kapitały przeznaczając je następnie na, określone w priorytetach działania właściwych jednostek, inwestycje trwałe. Przykładem mogą być tu lokalne agencje rozwoju, pozyskujące środki z różnych źródeł.

Grupa **instrumentów z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu** stanowi bardzo obszerny i ciągle powiększający się zbiór. Instrumenty te wiążą się głównie ze zmianami organizacyjnymi w strukturze oraz metodach działania określonych agend sektora publicznego w tym w szczególności samorządów lokalnych). Przykładami najbardziej interesującymi są: budowanie tzw. budżetu zadaniowego, wprowadzanie systemów zarządzania jakością (np. w administrowaniu powiatem), rozbudowana promocja i marketing powiatu (w tym dot. promocji planów strategicznych bądź określonych rozwiązań szczegółowych).

Natomiast **instrumenty informacyjno-edukacyjne** charakteryzują się tym, iż z jednej strony kształtują one świadomość społeczną, a z drugiej strony są przejawem tej świadomości. Powinny one służyć uspołecznieniu realizacji programu zrównoważonego rozwoju. Wśród podstawowych instrumentów tej grupy należy wymienić:

- **edukację i propagandę** – np. kampanie reklamujące proekologiczne zachowania jak segregacja śmieci,
- **negocjacje, umowy i porozumienia** – np. nakłanianie podmiotów gospodarczych do realizacji – przy okazji innej działalności – określonych celów powiatu,
- **formy nacisku bezpośredniego i bezpośrednie inicjatywy społeczne** – np. petycje, zbieranie podpisów pod określonymi wnioskami itp.,
- **lobbying** – np. budowanie grup nacisku w tym w Radzie Powiatu,

- **narzędzia usługowe** – np. prowadzenie różnego rodzaju działań usługowych na rzecz społeczności lokalnych – bezpłatnych linii informacyjnych, centrów informacji itp.

Instrumenty działań komplementarnych – to głównie stymulowanie działań innych jednostek, np. organizacji pozarządowych.

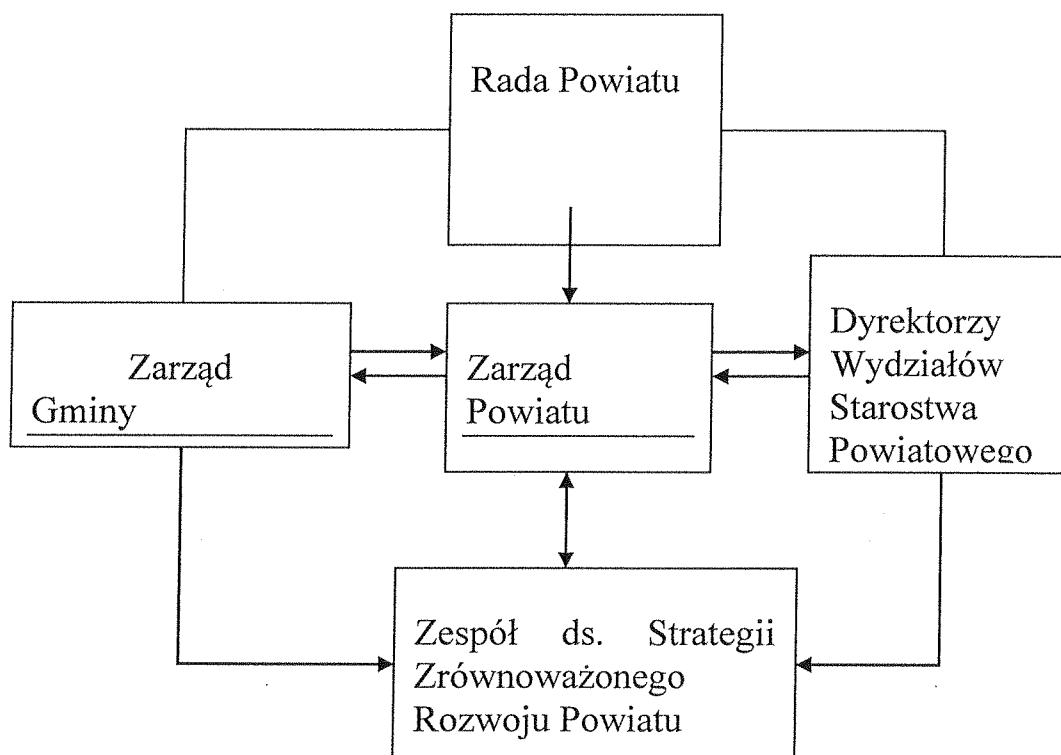
3. System zarządzania i monitorowania.

Jednym z ważnych elementów procesu wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu jest jego monitorowanie, polegające na ciągłym systemie informacji i kontroli realizacji strategii oraz ogólnych warunków jej funkcjonowania.

Wśród zagadnień związanych z procesem wdrażania i monitorowania realizacji Strategii wyróżniono trzy grupy zagadnień:

- **zmiany organizacyjne** w strukturze władz powiatu, związane z koniecznością uruchomienia procesu realizacji Strategii,
- wyłonienie ciała, do którego zadań należeć będzie **ocena prac nad realizacją** Strategii,
- określenie **mierników realizacji** Strategii.

System jednostek odpowiedzialnych za realizację strategii przedstawia poniższy schemat.

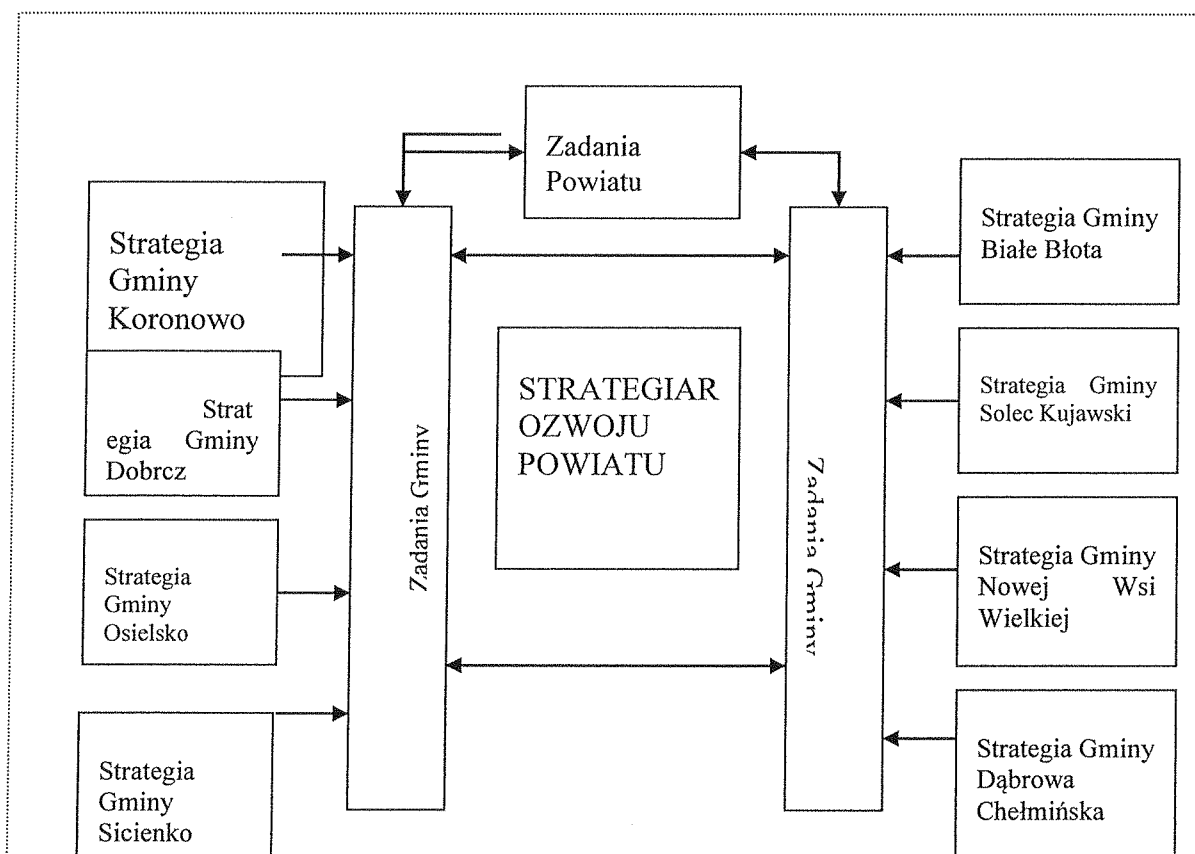

W stosunku do pierwszej kwestii uznano, że Zarząd Powiatu – jako odpowiedzialny za realizację Strategii – podejmie się realizacji poszczególnych działań w niej zapisanych. Możliwe jest także powołanie **koordynatora** zajmującego się przygotowaniem i prowadzeniem prac związanych z wdrażaniem Strategii.

Problem społecznego nadzoru nad realizacją Strategii został scedowany na powołany przez Starostę **Zespół ds. Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu**, w składzie którego znajdują się m. in. osoby aktywnie uczestniczące w pracach nad Strategią. Do zadań tego zespołu należeć będzie m. in. kontrola postępów realizacji Strategii oraz dokonywanie ewentualnych korekt i poprawek w wyznaczonych do realizacji działaniach (w formie propozycji do uchwał Rady Powiatu).

W zarządzaniu realizacją strategii, szczególnej uwagi wymaga problem koordynacji zadań znajdujących się w kompetencji powiatu i poszczególnych gmin. Relacje między zadaniami strategii rozwoju powiatu i strategiami rozwoju gmin przedstawia poniższy schemat.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POWIATU

Zarówno powiat jak i gminy powiatu wykonują określone ustawami zadania publiczne. Podział kompetencji pomiędzy dwa szczeble samorządu wynika z charakteru zadań (gminne i ponadgminne). Z punktu widzenia realizacji Strategii ważne są zarówno zadania o charakterze gminnym, jak i ponadgminnym. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego do 2015 roku jest dokumentem rozwojowym zarówno powiatu jak i gmin wchodzących w jego skład. Realizacja strategii rozwoju poszczególnych gmin warunkuje realizację strategii zrównoważonego rozwoju powiatu. Cele wypracowane przez poszczególne gminy w swoich strategiach przyczyniają się do osiągnięcia celów rozwojowych powiatu. Podczas opracowania strategii założono, że jeżeli dany problem dotyczy kilku gmin to powinien on być ujęty w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego. Istnieje zatem szereg zadań, które będą realizowane wspólnie przez powiat i wybrane gminy powiatu, natomiast wiele zadań będzie realizowanych w ramach strategii rozwoju poszczególnych gmin.

Podobne zależności zachodzą w procesie koordynacji i monitorowania wdrażania Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego. Praktyka wdrażania strategii rozwoju lokalnego wskazuje, że jednym z podstawowych warunków zapewniających urzeczywistnianie celów i zadań ustalonych w Strategii... jest powołanie jednostki odpowiedzialnej za zarządzanie strategią. Jednostka ta powinna być jednocześnie odpowiedzialna za uruchomienie inicjatyw wspomagających proces realizacji Strategii... Ważnym instrumentem – służącym zarówno Zarządowi jak i Radzie Powiatu – jest opracowany **wskaźnikowy system monitorowania Strategii** jego zadaniem jest pomoc w określaniu stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz monitorowanie postępu procesu zrównoważonego rozwoju powiatu. Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju powiatu konieczny jest dobór odpowiedniego wskaźnikowego systemu monitorowania postępów oraz okoliczności zewnętrznych, które mogą mieć wpływ na skuteczność wdrażania strategii. Wybór, zaprojektowanie i uzgadnianie wskaźników rozwoju zrównoważonego nie jest sprawą prostą. Obecnie w większości krajów stosowane są systemy wskaźników zaproponowane przez organizacje międzynarodowe, między innymi: agendy ONZ, OECD, Bank Światowy, JUCN i Europejską Agencję do spraw Ochrony Środowiska. Zespół opracowujący Strategię Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego dokonał podziału wskaźników na dwie grupy.

Grupa **ogólnych mierników realizacji Strategii** została wydzielona na podstawie dokumentu rządowego *POLSKA 2025. Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju*. Określają one zarówno stan, jak i dynamikę zmian oraz uwzględniają współzależność między trzema aspektami rozwoju zrównoważonego: gospodarką, społeczeństwem i środowiskiem. W związku z włączeniem Polski do struktur europejskich, niezwykle ważne jest, by w proces monitorowania włączyć wskaźniki, którymi posługują się przy dokonywaniu oceny nowoczesnych trendów rozwojowych kraje Unii Europejskiej. Wskazany został następujący zestaw mierników ogólnych:

- wartość PKB na jednego mieszkańca, według parytetu siły nabywczej,
- wartość eksportu na jednego mieszkańca,
- relacja wartości eksportu towarów i usług do PKB,
- średni obszar gospodarstwa rolnego,
- przeciętne dalsze trwanie życia noworodków,
- umieralność niemowląt (na 100 urodzeń żywych),
- stopa bezrobocia,
- stopa bezrobocia młodzieży (osób do 24 lat),
- współczynnik solaryzacji brutto na poziomie szkoły wyższej,
- relacja do PKB wydatków finansów publicznych na ochronę zdrowia na jednego mieszkańca,
- relacja do PKB wydatków finansów publicznych na edukację na jednego mieszkańca.

Na podstawie grupy mierników realizacji strategicznych programów rozwojowych możliwe jest dokonanie oceny, czy założone w poszczególnych programach Strategii... cele ogólne i szczegółowe są realizowane za pomocą wymienionych w programie zadań. Zadaniem mierników jest odpowiedź, czy nie należy uaktualnić zadań lub wręcz przeformułować celów w taki sposób aby były one dostosowane do zmieniających się warunków rzeczywistości. Oczywiście, przy dokonywaniu jakichkolwiek zmian i uaktualnień należy kierować się nadrzędną rolą zasad rozwoju zrównoważonego.

Mierniki rezultatów w sferze społecznej

- liczba osób ze średnim wykształceniem,
- liczba osób kontynuujących naukę na studiach wyższych,
- liczba absolwentów szkół wyższych powracających do powiatu,
- udział młodzieży wiejskiej w szkołach średnich i wyższych,
- liczba osób o dochodach poniżej minimum biologicznego i poniżej minimum socjalnego,
- procent osób niepełnosprawnych posiadających pracę,
- procent obiektów publicznych dostępnych osobom niepełnosprawnym,
- zakres usług dostępnych na wsi,
- liczba obiektów sportowych w powiecie,
- liczba imprez sportowych organizowanych na terenie powiatu,
- procent młodzieży reprezentującej powiat w zawodach sportowych na szczeblu ogólnokrajowym,
- liczba imprez kulturalnych w powiecie,
- liczba pozyskanych osób do działalności kulturalnej.

Mierniki rezultatów w sferze gospodarczej

- liczba przedsiębiorstw zakładanych przez osoby korzystające ze szkoleń,
- liczba rolników którzy podjęli działalność w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego,
- liczba rolników, którzy podjęli działalność w zakresie agroturystyki,
- liczba przedsiębiorstw korzystających z zewnętrznego wsparcia finansowego,
- wielkość zatrudnienia w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- liczba przedsiębiorstw eksportujących wyroby,
- liczba gospodarstw wiejskich wyspecjalizowanych w określonych gałęziach produkcji,
- liczba zmodernizowanych gospodarstw rolnych,
- liczba grup producenckich,
- liczba zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego,
- wielkość produkcji drobnych producentów,
- liczba zmodernizowanych (unowocześnionych) zakładów produkcyjnych,
- zyskowność firm,
- liczba zakładów posiadających certyfikat normy ISO 9000 i ISO 14001,
- liczba zakładów posiadających wdrożony system bezpieczeństwa produkcji żywności,
- liczba zakładów spełniających wymogi weterynaryjno-sanitarne UE,
- liczba jednostek organizacyjnych posiadających nowoczesne systemy zarządzania,
- wartość sprzedaży przemysłu ogółem w powiecie,
- zatrudnienie w przemyśle ogółem w powiecie,
- powierzchnia terenów uzbrojonych przewidzianych pod działalność gospodarczą,
- czas załatwiania formalności związanych z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej,
- liczba podpisanych umów i porozumień współpracy międzyregionalnej i zagranicznej,
- liczba wystaw i targów promujących powiat bydgoski,
- liczba i nakład publikacji promujących powiat bydgoski,
- liczba nowych miejsc noclegowych,
- liczba kilometrów nowo wytyczonych szlaków turystycznych,
- liczba nowych gospodarstw agroturystycznych,
- liczba nowych podmiotów turystycznych,

- liczba targów, wystaw, liczba i nakład wydawnictw turystycznych promujących powiat.

Mierniki rezultatów w sferze infrastruktury technicznej

- liczba kilometrów zmodernizowanych dróg gminnych i powiatowych,
- liczba kilometrów utwardzonych dróg gruntowych,
- liczba kilometrów wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych,
- liczba utworzonych linii komunikacji,
- liczba wybudowanych miejsc parkingowych,
- procent ludności korzystającej z kanalizacji,
- liczba wybudowanych zbiorczych oczyszczalni ścieków,
- liczba oczyszczalni ścieków z usuwaniem miogenów,
- liczba wybudowanych indywidualnych oczyszczalni ścieków,
- procent ludności korzystającej z wodociągów,
- powierzchnia uzbrojonych działek budowlanych,
- powierzchnia uzbrojonych pól kempingowych,
- procent ludności korzystającej z gazu ziemnego,
- liczba kilometrów sieci telekomunikacyjnej,
- liczba abonentów,
- liczba abonentów podłączonych do Internetu,
- liczba oczyszczonych i wyremontowanych systemów zasilania zbiorników retencyjnych,
- liczba nowych zbiorników retencyjnych,
- liczba kilometrów wybudowanej sieci ciepłej.

Mierniki rezultatów w sferze ekologicznej

- liczba mieszkańców powiatu zaangażowana w działania proekologiczne,
- liczba przedsięwzięć minimalizujących negatywny wpływ na środowisko,
- liczba gospodarstw objętych systemem zagospodarowania odpadów (w tym prowadzących segregację odpadów),
- liczba zrekultywowanych wysypisk „dzikich” lub „starych”,
- procent odpadów komunalnych i przemysłowych poddawanych recyklingowi,
- procent odpadów niebezpiecznych w odpadach składowanych na wysypiskach,
- liczba kilometrów unaturalnionych cieków,
- zmniejszenie wielkości ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód,
- udział I i II klasy czystości rzek w powiecie,
- liczba zakładów posiadających zamknięte obiegi wody,
- wielkość całkowitej rocznej emisji z istniejących obiektów,
- liczba zakładów, które wprowadziły technologie energooszczędne i niskoemisyjne,
- liczba zakładów, która zainstalowała urządzenia ochronne,
- liczba nowo utworzonych punktów pomiarowo-kontrolnych w ramach systemu monitoringu środowiska i monitoringu ekosystemów leśnych,
- powierzchnia odnowionych drzewostanów,
- liczba i nakład wydawnictw o tematyce przyrodniczej,
- procent powierzchni gmin objętych różnymi formami ochrony przyrody,
- powierzchnia zajmowana przez powstałe korytarze ekologiczne,
- powierzchnia zalesionych gruntów porolnych lub rolniczo nieprzydatnych,
- powierzchnia lasów uznanych za las ochronny lub rezerwat przyrody,
- procentowe zwiększenie powierzchni leśnej powiatu.

Na podstawie pełnego zestawienia powyższych mierników, po wyselekcjonowaniu dostępnych danych na poziomie powiatu i odniesieniu do ogólnych danych statystycznych w powiecie (powierzchnia powiatu, liczba ludności i inne), można uzyskać wskaźniki realizacji strategicznych programów rozwojowych i poszczególnych zadań realizacyjnych.

Monitoring pozwoli ocenić stopień realizacji zaplanowanych działań, a także odczucia społeczności lokalnych oraz podmiotów gospodarczych powiatu, dotyczące rozwoju regionu i poziomu życia jego mieszkańców. Monitorowaniem zostaną objęte następujące obszary życia społeczno-gospodarczego:

- rynek pracy i warunki pracy,
- pomoc społeczna,
- szkolnictwo,
- poziom i kierunki inwestycji realizowanych w powiecie,
- kierunki rozwoju rolnictwa i przemysłu,
- stan rozwoju infrastruktury technicznej,
- stan ochrony środowiska,
- stan rozwoju turystyki.

Bieżący monitoring strategii pozwoli na ocenę skuteczności realizacji poszczególnych przedsięwzięć, a w perspektywie długofalowej uwidoczni postęp w realizacji celów Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bydgoskiego.

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Rysunek 1. Powiat bydgoski.....	9
Tabela 1. Dostępność sieci światłowodowej i kablowej w 2014 roku (PT - przedsiębiorca telekomunikacyjny) ..	16
Tabela 2. Zasięg usług Internetowych w 2014 roku	17
Tabela 3. Stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu bydgoskiego	19
Tabela 4. Podmioty gospodarcze według grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2014 roku	23
Tabela 5. Podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu bydgoskiego według klas wielkości w 2014 roku	25
Tabela 6. Gospodarstwa rolne według powierzchni rolnej w 2010 roku	25
Tabela 7. Obsada zwierząt gospodarskich w 2010 roku.....	26
Tabela 8. Powierzchnia lasów w 2014 roku	27
Tabela 9. Stan i dynamika zmian liczby ludności w latach 2006-2014.....	29
Tabela 10. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym oraz współczynnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym w 2014r.....	32
Tabela 11. Ochrona zdrowia w powiecie bydgoskim.....	36
Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w 2006 i 2014 roku.....	37
Tabela 13. Liczba bezrobotnych w latach 2006 i 2014.....	38
Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani według typu w 2014 roku (udział %)	42
Tabela 15. Najważniejsze źródła dochodów budżetu Powiatu wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008-2014	44
Tabela 16. Struktura najważniejszych wydatków z budżetu Powiatu wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008-2014.....	44
Wykres 1. Infrastruktura drogowa na terenie powiatu bydgoskiego	15
Wykres 2. Struktura użytkowania przestrzeni.....	20
Wykres 3. Struktura użytkowania przestrzeni w gminach powiatu bydgoskiego	20
Wykres 4. Struktura zatrudnienia w powiecie bydgoskim w 2014 roku	22
Wykres 5. Struktura podmiotów według grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2014 roku	23
Wykres 6. Podmioty wpisane do rejestru na 1 tysiąc ludności w 2014 roku.....	24
Wykres 7. Stan ludności w ujęciu dynamicznym w latach 2004-2014	28
Wykres 8. Udział ludności w poszczególnych gminach powiatu bydgoskiego.....	28
Wykres 9. Przyrost naturalny w powiecie bydgoskim w ujęciu dynamicznym w latach 2004-2014.....	30
Wykres 10. Saldo migracji między powiatowymi w latach 2004-2014	31
Wykres 11. Udział procentowy ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	32
Wykres 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2014 roku.....	38
Wykres 13. Stopa bezrobocia w ujęciu dynamicznym w latach 2004-2014.....	39
Wykres 14. Bezrobotni zarejestrowani według typu w 2014 roku.....	40
Wykres 15. Bezrobotni zarejestrowani według grup wiekowych w 2014 roku.....	40
Wykres 16. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia w 2014 roku	41
Wykres 17. Dochody i wydatki budżetu Powiatu Bydgoskiego w latach 2006-2014 (w mln zł)	43

Przewodniczący
Rady Powiatu Bydgoskiego

[Podpis]
Zdzisław Rydelski